

Directa

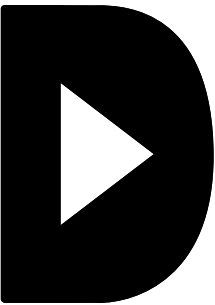
periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 448 del 21/2 al 6/3 de 2018 2€

Ciment contra natura a la Marina Baixa

La defensa mediambiental del Parc Natural de la Serra Gelada
esdevé un símbol de resistència davant l'embat urbanístic
de municipis com Benidorm
pàg. 4-11

Directa
periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

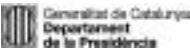
- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Vicent Almela i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina i Àlex Romaguera
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
- Expressions**
Misael Alerm i Àlex Romaguera
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estant i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: LUCAS GUERRA

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Serra Gelada, un tresor a preservar
El creixement urbanístic de Benidorm durant la segona meitat del segle XX va arraconar aquest paratge natural de la Marina Baixa. Paula Duran i Derek Thornell han elaborat un reportatge que camina entre la retrospectiva i la diagnosi de les principals amenaces que afronten uns pocs centenars d'hectàrees terrestres i marítimes.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Valter de Jesús Leite
Vicent Almela i Nando Server s'endinsen en el món de la pedagogia del Moviment dels Sense Terra, al Brasil. Escoles itinerants o assentades amb l'objectiu de formar "lluitadors i constructors de futur". Les fotografies són de Montse Giralt.

IMPRESSIONS

16-18

República, institucions i la gent
La periodista Carme Porta i el sociòleg Dídac Costa responen a la pregunta de com construir la República després de la Declaració d'Independència del 27-O.

Tarragona, un cotxe i uns Jocs
Article d'opinió de Jordi Martí Font.

CRUÏLLA

19-21

Les comunitats autofinançades
Un nou model de cooperació financera planteja una forma d'estalvi comunitària al marge dels bancs, a partir de la recuperació de pràctiques ancestrals de l'Amèrica Llatina i el continent africà. Un reportatge d'Esther Bermejo. Fotos de Víctor Serri i Roger Fonts.

RODA EL MÓN

22-26

Derrota d'HidroAysén a Xile
El moviment ecologista i veïnal aconsegueix anul·lar un faraònic projecte d'embassaments a la Patagònia. Ens ho explica Meritxell Freixas.

Refugiades i l'escola a Grècia
Reportatge de Martí Costa Olivé.

Turquia, Síria i el Kurdistan a Afrin
Anàlisi de l'advocat Deman Güler.

EXPRESSIONS

27-31

País Valencià, més enllà dels tòpics
Àngela Cantador analitza la producció musical valenciana. Fotos d'Àngela Martínez i Bernat Almirall.

La gorra girada
Un poema de Guim Valls.

INDIRECTA

32

Entrevista a Josefina Mompeó
Una de les víctimes de la talidomida, un medicament de la farmacèutica Grünenthal, n'explica els efectes, els anys de lluita jurídica i les pressions patides per forçar el seu silenci. L'entrevista Àlex Romaguera, amb fotos de Guye Sancho.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI | El 18 de febrer de 2017 –ara fa un any– es va celebrar a Barcelona la manifestació més multitudinària a Europa per reclamar l'acollida de refugiades i migrants. La campanya "Casa nostra, casa vostra" va aplegar centenars de milers de manifestants sota el lema *Volem acollir*.

Comunitat Directacoop

Balanç de la tercera Assemblea General

Consell Rector | @La_Directa

Diuem que per Carnaval tot s’hi val, i una assemblea general entraria dins el tot. Per això el dissabte 10 de febrer ens vam convocar al local de LaFede.cat per celebrar la nostra tercera Assemblea General com a cooperativa. Malgrat l’intens fred matinal que planava damunt Barcelona, mig centenar de persones vam anar arribant a l’espai per omplir-lo d’escalfor.

El primer punt de l’ordre del dia va ser la presentació de l’estimació del tancament econòmic del 2017, que reafirma la bona salut econòmica -reflectida amb un resultat estimat de 2.000 euros positius- i confirma les subscripcions, en més d’un 80%, com la principal font d’ingressos.

En la presentació del Pla de treball de 2018 es destaca un creixement sostingut de subscriptores i sòcies per aconseguir consolidar el projecte i mantenir el seu caràcter autogestionari, assegurant la independència i llibertat del mitjà.

Durant aquest any es continuarà treballant per desenvolupar suplement amb entitats, fomentant així el treball en xarxa

i la intercooperació. Com a novetat, ens proposem elaborar dos suplement monogràfics anuals de distribució gratuïta, seguint el model dels que vam elaborar en relació amb Eurovegas o Barcelona World i, més recentment, el *Desobedients* sobre el referèndum de l’1 d’octubre.

En la vessant laboral es va aprovar un augment potencial de 100 euros en les bestretes per a les sòcies treballadores -arribant als 900 euros de sou si l’evolució de l’any ho permet- i la incorporació de dues persones a l’equip laboral, una nova sòcia a la redacció de Barcelona i una treballadora al País Valencià a partir del setembre amb l’objectiu de consolidar el nucli de treball.

Els diferents consells -rector, social i periodístic- i la comissió de cures van fer els seus balanços anuals i, finalment, i no per això menys important, va arribar el torn d’actualitzar la informació sobre el calendari d’obres i despeses d’un projecte cooperatiu conjunt amb vuit cooperatives més, on d’aquí a un any traslladarem la nostra redacció. Ben aviat en sabreu més.

Les píndoles | Del turisme de masses

25

milions de turistes van visitar el País Valencià el 2016, una xifra que multiplica per cinc la seva població

103.978

és el nombre de nous apartaments turístics que s’hi van obrir aquell any, un increment del 16,7% respecte al 2015

L'espina

BENIDORM, L'ALMADRAVA DEL TURISME

Un model de negoci al marge de criteris de sostenibilitat imposa el monocultiu econòmic a l'epicentre de la Marina Baixa i amenaça l'espai natural de la serra Gelada

Derek Thornell | @La_Directa

La comarca de la Marina Baixa -i, en particular, el municipi de Benidorm- és un dels exemples paradigmàtics del desenvolupament del monocultiu turístic -en paral·lel al creixement urbanístic desmesurat i el seu greu impacte en el medi natural- a l'Estat espanyol. Un poble que l'any 1950 tenia 2.700 habitants va passar a ser el principal centre turístic de tot el litoral mediterrani en la dècada dels anys 60 del segle passat. En algunes guies turístiques actuals, com ara *Visitar Benidorm*, se la rebateja com a Beni-York i s'hi detallen algunes dades reveladores: 300 edificis de quinze plantes o més, la ciutat de l'Estat espanyol amb més gratacels que superen els 100 metres d'alçada (26 edificis) o la segona ciutat del món amb més gratacels per quilòmetre quadrat, només superada per Nova York.

El turisme apareix a la Marina Baixa a meitat del segle XIX. Famílies adinerades de l'interior de la província, de València, de Madrid i de procedència anglesa van arribar a les costes de la comarca buscant tranquil·litat i les seues platges. Així mateix, els impressionants paisatges van atraure visitants, que s'allotjaven en una de les dues posades o a la pensió -amb només deu llits- que en aquell moment hi havia a Benidorm. Les habitants del municipi també començaren a deixar les seues cases a l'estiu per arrendar-les i arredonar així els seus ingressos.

La comarca es va mantindre amb un estil de vida fonamentalment rural fins a l'any 1960, però, a poc a poc, totes les famílies que històricament havien estat marineres o dedicades a la pesca van anar convertint-se en promotores, constructores, agents turístics i un llarg etcètera. Segons afirmava Evarist Caselles, actual president del Patronat de Turisme de la Diputació de València, en una entrevista amb l'economista valencià Néstor Novell, Benidorm és una indústria turística que ha perviscut

gràcies a unes tretze famílies, que la van generar i que la mantenen, com són els Devesa, Zaragoza, Barceló, Amor, Pérez Such o Mayor, entre d'altres.

Keynesianisme i turisme de masses

El final de la Segona Guerra Mundial va marcar un punt d'inflexió en tot el continent europeu: es va iniciar una època caracteritzada per unes polítiques econòmiques i socials enquadrades en el model fordista-keynesià. La Marina Baixa i, en general, tot el litoral mediterrani es van convertir en territoris importants per a la implementació d'aquest model a Europa. Serien dos aspectes els que determinarien el futur de la comarca: un increment significatiu del poder adquisitiu de les classes treballadores europees i el principi de les vacances pagades, tal com detallen Isidro López i Emmanuel Rodríguez -de l'Observatori Metropolità- a la publicació *Fin de ciclo*.

Sols hi havia un problema. Existia l'aïllament d'un règim feixista supervivent que internament es debatia entre dos sectors: el que s'oposava a un desenvolupament turístic que poguera amenaçar els fonaments ideològics del règim i el que creia que si el règim no s'alliberava econòmicament no podria enlairar-se ni integrar-se en el sistema econòmic internacional. En 1950, la balança s'aniria decantant cap al costat del segon grup, que, en 1957, va culminar amb l'eixida dels ministres "blaus" i l'entrada de tecnòcrates al govern.

Al llarg d'aquella dècada, una sèrie de reformes -juntament amb l'entrada de l'Estat espanyol a la comunitat internacional de la mà dels Estats Units- van provocar una lleugera recuperació econòmica que no acabava de solucionar els problemes de dèficit exterior. L'any 1959, amb l'aprovació del Pla d'estabilització es va liberalitzar l'economia, però aquesta mesura va provocar un

dèficit en l'apreuament de la pesseta que, a la vegada, beneficiaria l'arribada d'inversions estrangeres. Tant les reformes com els problemes particulars de l'economia del règim van obrir el camí al desenvolupament del model turístic i a la consegüent transmutació de la costa mediterrània. I, dins d'aquest nou paradigma, Benidorm passaria a ser un dels primers experiments, segons desenvolupa l'investigador Ivan Murray al llibre *Capitalismo y turismo en España. Del 'milagro económico' a la 'gran crisis'*.

Pedro Zaragoza Orts, 'el Visionari'

Pedro Zaragoza Orts, nascut en 1922 a Benidorm, va marxar del poble després de la Guerra Civil Espanyola i va tornar quan va morir el seu pare -un capità de la Marina Mercant- per gestionar l'herència familiar. Després de convertir-se en el cap local del Movimiento, l'any 1951 va ser nomenat -a dit- alcalde pel governador civil de la província d'Alacant, Jesús Aramburu.

En 1952 es va tancar definitivament l'almadrava -estructura costanera dissenyada per a la captura de la tonyina i altres espècies migratòries-, que havia estat el centre de l'economia del poble, simbolitzant així el final d'un mode de vida basat en la pesca i l'agricultura. S'obria la porta a la "modernització" de la mà del turisme i la construcció. Com a exemple, l'any 1955 passaren per Benidorm 15.000 estiuajants, sis vegades el nombre d'habitants empadronades en aquella època.

Una aportació fonamental de Zaragoza, a banda d'apostar per un turisme per a la classe mitjana en comptes d'un turisme elitista, va ser saber captar el finançament internacional a través dels operadors turístics. El tracte era senzill. Els operadors turístics garantien un flux continu i creixent de turistes a canvi de controlar els

preus i de poder influir en les polítiques urbanístiques. I no va resultar difícil: es va produir una simbiosi absoluta entre les altes esferes del règim -que hi participaven des del principi-, les elits locals -que es mostraven encantades-, i fins i tot la població local -que va veure com un bancal passava de no valdre pràcticament res a revaloritzar-se com mai no haurien pogut imaginar.

Zaragoza, per la seua banda, mai no va abjurar de les seues conviccions falangistes i va votar en contra de la Reforma Política i de la Llei de Successió per a la suposada transició democràtica. Va morir en 2008, i periòdics internacionals -com els anglesos *The Telegraph* i *The Economist*- van publicar pàgines senceres sobre la seua biografia. L'alemany *Die Welt* titulava: "Ha mort l'artífex del turisme de masses a Espanya". Encara avui, moltes de les constructors més conegudes de la zona continuen lloant la seua tasca respecte al model urbanístic i al desenvolupament turístic de Benidorm.

"Paco, a on t'han clavat?"

L'altra gran aportació de Zaragoza seria el primer Pla general d'ordenació urbana (PGOU) de Benidorm de 1956. Francisco Muñoz Llorens, el llavors arquitecte en cap de la secció d'urbanisme de la Delegació d'Alacant del Ministeri d'Habitatge franquista, va ser l'encarregat de liderar l'equip que elaboraria aquest PGOU. També hi van participar Luís Rodríguez Hernández, delegat en aquesta zona per la Direcció General d'Urbanisme, i Pedro Bidagor Lasarte, director general d'Urbanisme i redactor de la Llei del Sòl de 1956. També en formaven part Manuel Muñoz Monasterio, qui feia la tasca d'inspector regional d'urbanisme i va aprovar totes les iniciatives proposades; Guillermo Campos, topògraf del pla, i Pedro Devesa i Juan Jesús Pérez Zaragoza com »

A finals del segle XIX famílies adinerades de València, Madrid i Anglaterra van arribar-hi buscant tranquil·litat

Amb el boom del turisme, les famílies que es dedicaven a la pesca van anar convertint-se en promotores

» a arquitectes. Mentrestant, a l'ombra de Zaragoza es trobava el seu secretari municipal, Juan Antonio Baldoví Nàcher, un altre dels caps d'aquest pla.

Segons va explicar el mateix Zaragoza en entrevistes, el de Benidorm fou el primer PGOU a l'Estat espanyol elaborat sobre tot un terme municipal -ja que el de Barcelona estava circumscrit a la zona estrictament urbana de la ciutat. El Pla va establir el futur de Benidorm i de la resta de la comarca, i es va considerar així una “carta pobla”, ja que, avui dia i en allò fonamental, encara no ha estat alterat.

El mateix Muñoz Llorens, en una memòria de l'any 1996 sobre el Pla general d'ordenació urbana de la vila de Benidorm de 1955, exposa que quan Zaragoza el va reclutar per desenvolupar l'experiment urbanístic va pensar: “Paco, a on t'han clavat?”. Els temors o dubtes provenien tant per la gosadia urbanística com per la falta de recursos econòmics per a desenvolupar el que l'alcalde volia -uns diners que es van anar aconseguint amb el pas del temps a través dels operadors turístics i de mecenes adinerats, normalment relacionats amb el món de la construcció, com Alfonso Puchades Jou, Luis Mayor, Pepe Fuster, Batiste Ronda o Pepe Enrique, entre d'altres.

Expansionisme vertical

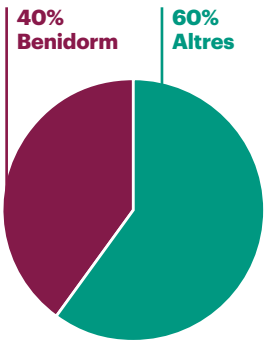
En un primer moment, el Pla pretenia establir una mena de ciutat jardí de baixa densitat pensant encara en la tipologia de turisme de famílies adinerades, en un turisme elitista. A continuació, es va imposar el límit d'altura de cinc plantes per als carrers de més de catorze metres d'ample i el límit de dues per als carrers més estrets. La millor mostra que el Pla tenia unes intencions a molt llarg termini són els enormes vials, més propis d'una metròpoli, així com les 700 hectàrees que havia d'abastar, que encara no han estat esgotades a causa del creixement vertical de la ciutat.

En les successives modificacions del Pla, i en especial en la seua refundació en 1963, es van eliminar els límits a l'altura en l'edificació i el concepte de ciutat jardí va donar pas a un model de ciutat compacta pensada per al turisme de masses. Tant per l'èxit turístic com per les pressions d'operadors turístics com ara Ultramar Express -del flamenc Luis Maris-, que ja s'havien assentat a la ciutat i finançaven la construcció d'hotels. Cal destacar que en la majoria d'escrits i documents que parlen de l'època no apareixen els noms d'aquests finançadors internacionals que s'assentaren al municipi. A partir de la dècada dels 60 i 70, i amb la construcció de l'aeroport internacional de l'Altet en 1967, la configuració del model propi de l'actual Benidorm ja estava consolidat i la construcció d'hotels i apartaments, fins als anys 80, es va disparar. L'any 1965 la ciutat va alçar el primer gratacel de l'Estat espanyol, amb 94 metres d'alçada i a primera línia de platja, anomenat Coblanca-1.

Zaragoza Orts va deixar el càrrec d'alcalde en 1967 per passar a altres funcions de rellevància relacionades amb el turisme dins la jerarquia del règim franquista. Els alcaldes que el precediren, i molts dels regidors, s'encarregaren de continuar amb el seu model -amb més intensitat durant l'etapa franquista-, fins avui dia.

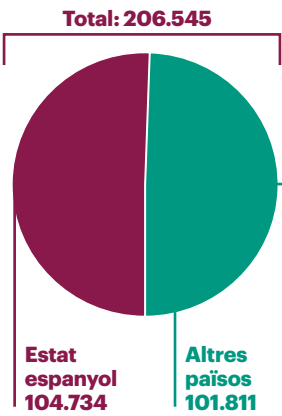
Més recentment, Mario Gaviria -sociòleg de referència en l'àmbit d'estudi sobre el fenomen turístic- va ser contractat als anys 70 a Benidorm a través de la Fundació March, a petició de Baldoví i amb l'objectiu d'elaborar uns estudis sobre característiques i millores ecològiques a les ciutats que s'havien creat arran del turisme. Gaviria, en una entrevista concedida l'any 2012, va afirmar que els últims responsables de l'alcaldia no tenien la mateixa visió estratègica que els seus predecessors, els quals, tot i enriquir-se amb el negoci turístic, no havien marxat mai de Benidorm, al contrari que els seus homòlegs balears o catalans. Gaviria assenyalava també que, per a la supervivència de Benidorm, caldria atraure i mantindre els hereus de les famílies més adinerades de la ciutat perquè treballaren i hi invertiren. ●

PERNOCTACIONS HOTELERES AL PAÍS VALENCIÀ EL 2017

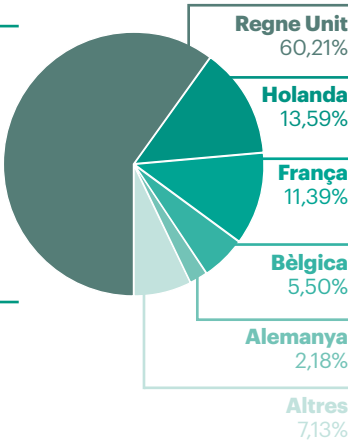

Font: HOSBEC Associació Empresarial Hotelera de Benidorm, Costa Blanca i Comunitat Valenciana

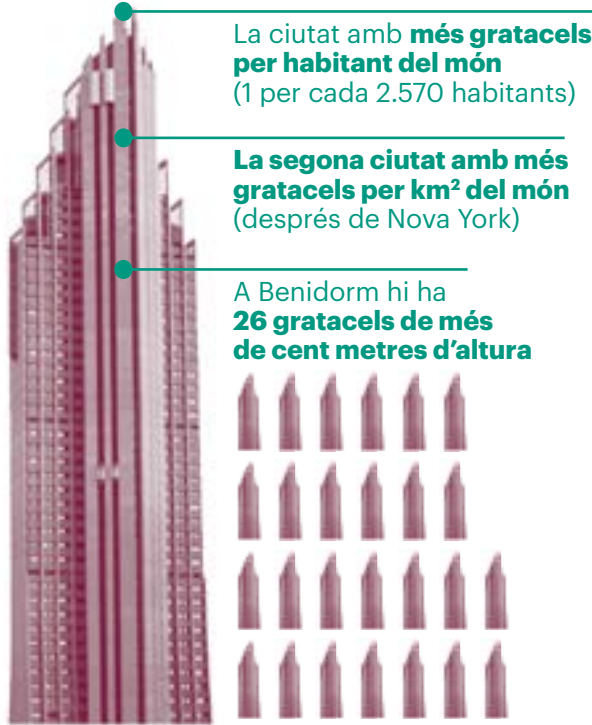
DISTRIBUCIÓ DE VISITANTS PER PROCEDÈNCIA*

PAÍS DE PROCEDÈNCIA DE LES VISITANTS ESTRANGERES*

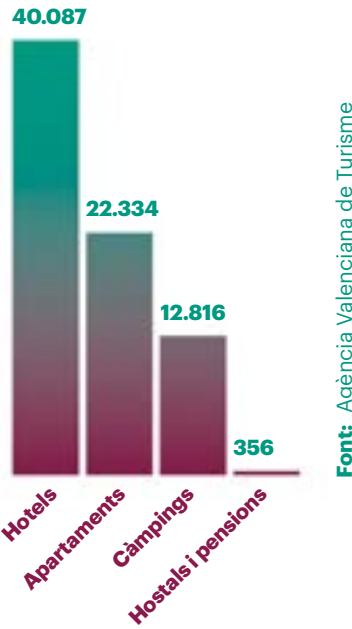

*Dades de la ciutat de Benidorm l'any 2016
Fonts: Ajuntament de Benidorm i Oficina d'Informació Turística

/ PAU FABREGAT

NOMBRE DE PLACES DE L'OFERTA TURÍSTICA*

Font: Agència Valenciana de Turisme

Platja de Llevant, Benidorm, anys 50 i a l'actualitat
/ FRANCISCO PÉREZ BAYONA

SERRA GELADA, EL 'WILD-WEST' DE LA MARINA BAIXA

L'àrea natural terrestre i marítima ha quedat arraconada per l'expansió d'hotels, urbanitzacions i càmpings. Les entitats mediambientals lluiten per a la seua preservació

Cala Mina, dins l'espai natural protegit de Serra Gelada / PAULA DURAN

Paula Duran | @Paula_Duran

La Costa Blanca és el nom turístic encunyat a la costa mediterrània que compren la província d'Alacant. El Parc Natural de la Serra Gelada està situat entre els termes d'Altea, l'Alfàs del Pi i Benidorm, a la Marina Baixa, una comarca que viu sobretot del monocultiu turístic. Les conseqüències d'aquest sector econòmic són la principal font de les agressions que pateix el parc. En aquest sentit, la controvèrsia que ha causat l'anunci de la construcció d'un telefèric se suma a un llistat d'agressions i il·legalitats comeses dins del parc, algunes d'elles, de les més greus, es produeixen des de fa més de 50 anys.

El Parc Natural de la Serra Gelada és el primer parc natural protegit marí i terrestre del País Valencià, inclòs també a la Xarxa Natura 2000 per ser una zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA). Els importants ecosistemes litorals que alberga, integrats per fauna i microreserves de flora terrestre i marina, estan acompanyats de la complexitat del seu paisatge, amb coves, penya-segats, dunes fòssils, illes, esculls i praderes submarines. Tot això fa que siga el parc natural més visitat del país, amb unes 480.000 visites anuals. Un dels grans tresors es troba a la part submarina, amb les prades de posidònia oceànica -una planta que produeix tres vegades més oxigen que un arbre, evita l'erosió del fons marí i serveix d'hàbitat per a les espècies marines. La

prada que es troba al fons marí de la serra Gelada és de les més extenses de la Mediterrània, i el bosc més gran és el de l'Alfàs, distribuït entre aquest i la badia d'Altea.

Ens endinsem en el parc a través del camí del far, situat dins del terme de l'Alfàs del Pi, amb membres del col·lectiu Corfoll d'Altea i amb l'ecologista Richard Barreno, voluntari al parc durant molts anys i actual coordinador estatal de l'organització ecologista Sea Shepherd. Barreno explica gran part de les problemàtiques que pateix en l'actualitat, oficialment protegit des de la seua declaració com a parc natural l'any 2005. L'ecologista comença la introspecció amb les agressions més lleus: la pesca furtiva a petita escala dins de les badies per part de pescadors particulars -sovint sense llicència-, les restes de productes químics emprats pels caçadors -ja que al parc hi ha zones habilitades per a la caça- o el llançament d'aigües grises de vaixells particulars a sobre del perímetre del parc natural marí, entre d'altres. També destaca un problema molt comú i, segons ell, molt preocupant: la sobresaturació de les badies del parc per l'aglomeració de vaixells privats en estiu i que, com que no hi ha prou boies ecològiques, decideixen llançar l'àncora sobre la posidònia oceànica i, com a conseqüència, la destrossen.

Barreno fa èmfasi en el descontrol per l'augment de visites -sobretot a l'estiu-, la massificació turística, la »

Els ecosistemes litorals que alberga la serra Gelada estan acompanyats de la complexitat del seu paisatge

Coves, penya-segats, dunes fòssils, illes, esculls i prades submarines són alguns dels seus tresors

» falta de civisme i el “tot s’hi val” imperant a la comarca. En moltes ocasions parla de *wild-west* per referir-se a la situació del parc -tot i la circumstància que en aquest cas la serra es troba a l’est i no a l'oest de Benidorm-, amb la normalització de les il·legalitats, que ocorren de manera freqüent, i la dificultat per erradicar-les: “Ací tenim un problema, tenim molta legislació, per protegir les coses i fer valdre la llei, però molt poques autoritats”. Un jove de Corfoll parla de *wild-parc*, en un joc de paraules, i un altre afirma que aquest escenari s’agreuja per la falta d’operàries o agents ambientals destinats a fer complir la normativa que regula el parc. Actualment, hi ha un director-conservador del Parc Natural de la Serra Gelada, que a la vegada ho és del Parc Natural del Penyal d’Ifac, i un tècnic compartit entre els parcs naturals de la Serra Gelada, el Penyal d’Ifac, el Montgó i la Marjal de Pego-Oliva. Pel que fa al personal que ha destinat Valenciana d’Aprofitament Energètic de Residus (VAERSA) -empresa pública encarregada de gestionar el parc-, compten amb un educador ambiental i quatre persones de conservació i manteniment.

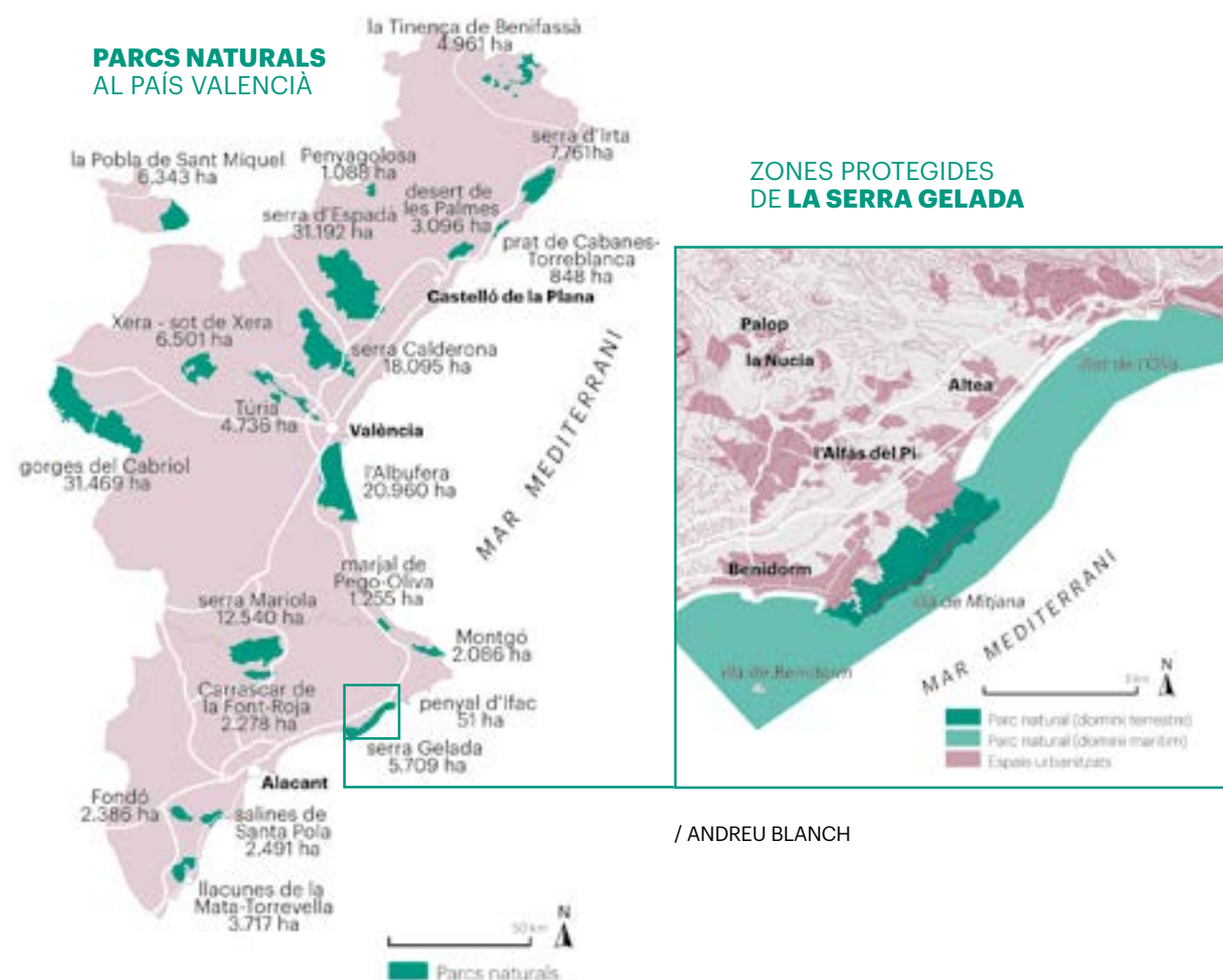
ERO i places de designació a dit

Els nostres guies encara recorden els temps en què Isabel Bonig, actual presidenta del PP valencià, estava al comandament de la llavors Conselleria d’Infraestructures, Territori i Medi Ambient, des de la qual va decidir, l’any 2011, aplicar un ERO a VAERSA i deixar només una persona al comandament d’aquest i tots els altres parcs abans esmentats. Des de l’actual Conselleria d’Agricultura, Medi Ambient i Canvi Climàtic -comandada per Elena Cebrián, independent designada pel govern PSPV-Compromís-, assenyalen que l’ERO va anar acompanyat d’un canvi en la denominació i les funcions del personal destinat als parcs naturals. A més, en desembre de 2012 el PP va canviar la Llei d’espais naturals protegits per sentència judicial i va eliminar les figures de directores-conservadores, que fins al moment havien de ser funcionàries.

D’aquesta manera va permetre que pogueren optar a la plaça assessores i no funcionàries, i va reubicar la categoria de directora-conservadora en la peculiar figura de “responsable de dinamització”. Sindicats com la CGT van denunciar, en el seu moment, que el PP estava suprimint places de funcionariat i creant nous perfils laborals “fets a mida”, un estratagema que utilitzaven per col·locar persones afins a dit. És el cas de l’últim responsable de la Serra Gelada, Carlos Llinars, que ara és alcalde pel PP del municipi de Teulada (Marina Alta). La figura de directora-conservadora ha estat restituida per l’actual Generalitat i, des de fa uns mesos, José Ramón Viejo González, exdirector del Servei d’Alacant (centre de formació professional) i, segons confirma

Una finca amb edificacions il·legals situada dins del parc es ven per 30 milions d’euros al mercat immobiliari de luxe

A la zona marítima protegida s’ha instal·lat una piscifactoria de llobarros on s'utilitzen antibiòtics

l'ecologista Barreno, amb experiència dins de l'àmbit de les piscifactories de riu, ocupa aquest càrrec per la Serra Gelada i el Penyal d'Ifac.

Un xalet fora de normativa i festes il·legals

En una de les corbes que fa el camí cap al Far de l'Albir es pot veure la coneguda com a “Caseta del Pescador” o finca de l'Amerador, ara convertida en un xalet de luxe sobre el qual pesen diversos expedients de sanció urbanística des de l'any 2001 i una sentència del Tribunal Superior de Justícia (TSJ) valencià de 2004, que deixa la casa fora de l'ordenament del parc, és a dir, que incompleix la seua legislació per haver-se construït en sòl protegit. Aquest xalet va ser construït el 1964 dins del parc natural, quan encara no estava protegit. Propietat d'un empresari de la zona, conegut pel cognom Borràs, que recentment va decidir iniciar unes obres per les quals va ser obligat pel TSJ a la seua demolició parcial. D'uns anys ençà, el propietari intenta vendre aquest xalet en el mercat immobiliari de luxe, tal com va assenyalar fa uns anys l'Associació Cuidem l'Albir, com la Fira per a Milionaris de Moscou o Dubai per valor d'uns 30 milions d'euros. Tot açò sense assenyalar l'ordre de demolició parcial que pesa sobre aquest xalet. A causa d'aquesta obstrucció, la Guàrdia Civil va obrir una investigació i el va imputar per ocultar aquesta ordre, així com per fer trampes legals per intentar cancel·lar l'ordre de demolició. Les diligències del cas van ser instruïdes pels jutjats de Benidorm l'any 2016, pels presumptes delictes de falsedat documental i alçament de béns, però encara no s'ha celebrat el judici.

Des d'aquest indret també s'entreveu l'illa de l'Olla, un xicotet arxipèlag situat enfront de la platja de l'Olla d'Altea, que també forma part del parc natural. A primers d'agost, a Altea se celebra el Castell de l'Olla, un espectacle de focs artificials que s'organitza des de fa uns 30 anys per la Confraria del Castell. Temps enrere, aquesta funció pirotècnica es feia sobre l'illa, amb el consegüent impacte ambiental i el risc d'incendi, “els focs artificials dins d'un parc natural estan prohibits”, destaca Barreno, “ara es fan a la mar a damunt d'unes plataformes”. Però avui dia encara se'n poden veure restes. “Hi ha hagut casos en què alguna empresa local

ha organitzat una festa a l'illa i s'han quedat a dormir allà. Tot i avisar-los que això és una activitat lucrativa il·legal, el mes següent ho han tornat a fer”, denuncia Barreno, que tampoc no entén la percepció de la gent respecte a una microreserva protegida com és l'illa.

Una piscifactoria de capital nord-americà

Sobre la cala de la Mina i amb vistes frontals al penyal d'Ifac i a la serra de Bèrnia podem albirar un grapat de taques enmig de la mar: són les xarxes d'una piscifactoria. La Generalitat, segons comenta Barreno, que és qui té totes les competències del parc, en el seu moment va voler posar valor comercial al parc, “però com que la normativa no permet instal·lar cap restaurant ni permet la publicitat, doncs va autoritzar la instal·lació de piscifactories”. L'explotació o granja marina, anomenada Basademar, és propietat de la societat Grupo Culmarex SA, presidida per Pal Angell-Hansen. Culmarex, de matriu originàriament murciana, actualment és subsidiària de diverses multinacionals, com són Marine Farms ASA i Cooke Aquaculture Inc, dedicades a la producció mundial de salmó, llobarro i daurada, amb importants factories a Alaska i l'estat de Washington. En aquest cas, Culmarex es dedica a la producció intensiva de llobarro i daurada, amb unes 1.250 tones a l'any. Amb el pas dels anys ha aconseguit permisos de la Generalitat per ampliar el seu perímetre d'actuació. “Els mercats d'aquestes piscifactories són Carrefour, El Corte Inglés, Mercadona i els Estats Units”, apunta Barreno.

El president de la confraria de pescadors d'Altea s'ha oposat en diverses ocasions a l'activitat d'aquesta empresa, ja que practica l'explotació intensiva amb l'ús d'antibiòtics com la flumequina -restringida als Estats Units pels seus efectes sobre les hormones-, fet que perjudica la pràctica tradicional. “Quan hi ha corrent, eixos antibiòtics i pinsos, fins i tot peixos, traspassen les xarxes i entren en la cadena d'ací, i la gent menja peix, si no contaminat dels residus que van de la refinaria que hi ha al port d'Altea, amb les restes del tractament de les piscifactories”, destaca l'ecologista basant-se en els estudis realitzats per l'empresa a la zona. Diverses organitzacions ecologistes també han demanat que es facen estudis d'impacte ambiental

Piscifactoria del Grupo Culmarex, amb capital financer nord-americà / PAULA DURAN

Estació Depuradora d'Aigües Residuals, al centre del parc natural / GOOGLE

Illa de l'Olla, on es fan festes il·legals, malgrat la protecció ambiental / JOANBANJO

La deixadesa dels propietaris va fer que una pedrera il·legal evolucionara cap a un femer ple d'escombraries

La depuradora d'aigües no dona abast en temporada alta i aboca residus a les cales protegides

a la badia, però la falta de pressupost de l'equip d'ecologia litoral ha fet inviable la proposta.

De pedrera amb residus a zona d'escalada

L'explotació d'una pedrera per part de l'empresa Orozco Transportes y Excavaciones SL i el posterior i fallit procés de regeneració seria la pitjor de les agressions a l'espai natural, segons les entitats ecologistes. Aquesta empresa va desenvolupar activitats per a les quals no tenia llicència, una de les raons per què va ser clausurada l'any 1996. L'Ajuntament de Benidorm, encarregat d'adjudicar i supervisar el posterior procés de regeneració, va ser amenaçat per la Unió Europea amb nombroses multes per haver permès irregularitats i vessaments de residus per part de l'empresa Urbaser SA - propietat d'una submarca del Grupo ACS, de Florentino Pérez -, encarregada en un primer moment de la regeneració, i per part d'Orozco, que va fer també deixadesa - uns anys després - de la seua responsabilitat de regenerar-la. Posteriorment, la pedrera es va convertir en una mena d'abocador il·legal com a conseqüència que cap de les dues empreses va dur a terme la regeneració acordada. L'any 2010, Pedro Orozco Cortés, propietari de l'empresa explotadora, i Laureano Pérez, el seu soci, van ser acusats per l'Ajuntament d'un presumpte delictes contra el territori, el patrimoni i el medi ambient pel qual se'ls demanaven fins a nou anys de presó. Poc després, un canvi en el govern de Benidorm va fer que es retirara l'acusació i quedaren exculpsats. Malgrat tot, Barreno assegura que,

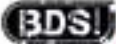
després de moltes batalles i de l'esforç d'institucions veïnes com la de l'Alfàs, la zona ja ha sigut regenerada i ara és una zona per a la pràctica de l'escalada.

Una depuradora al límit

Uns quants metres al costat de l'antiga explotació es troba l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR) de Benidorm, amb una eixida de residus que desemboca en la mar, encara dins del parc natural protegit. Les pràctiques desenvolupades en aquesta instal·lació van ser denunciades reiteradament per la llavors portaveu de l'organització Ecologistes en Acció a la Marina Baixa, Erin Brockovich, sobretot pels desfermats nivells de contaminació dels seus vessaments a la mar, que provocaven la contaminació de les aigües del parc natural. Des de l'EDAR asseguren que garanteixen el tractament de la totalitat de les aigües, i Barreno reconeix que s'han millorat les instal·lacions però que es tracta d'una depuradora amb capacitat limitada, "no té capacitat per a la quantitat de gent que ve a Benidorm en estiu, on poden arribar a passar un milió de persones". La depuradora, feta per processar els residus de tota la comarca, no disposa de la capacitat per processar totes les aigües residuals que es creen a l'estiu a causa de la massificació turística, "pel que obri les comportes i ho aboca al mar", assegura. "Hem tingut reunions per fer que es canvie de lloc la depuradora, però cap municipi vol una depuradora dins del seu terme municipal", afegeix l'ecologista. ●

SETMANA CONTRA L'APARTEID ISRAELIÀ 2018
DE L'1 A L'11 DE MARÇ

Tota la informació i el programa d'activitats a:
proucomplicitat.cat
#IsraeliApartheidWeek2018

Vols visibilitzar el teu projecte o entitat? anuncia't a la Directa!

Escriu a:
publicitat@directa.cat

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

LES OLIGARQUIES LOCALS, UN TELEFÈRIC I UN GRATACEL INTOCABLE

Puchades i Ballester, dues grans famílies que exemplifiquen el poder de les promotores turístiques i urbanístiques que, segons el moviment ecologista, posen en risc l'entorn natural protegit de la Marina Baixa

Paula Duran | @Paula_Duran

L'octubre de 2017, la família Puchades, coneguda pel seu domini en el sector de la promoció turística -Mundo Mar i Aqualandia- i encara més influent en el de la construcció a Benidorm, va presentar un projecte de telefèric al Parc Natural de la Serra Gelada. L'esdeveniment, celebrat al saló d'actes de l'Ajuntament de Benidorm, va comptar amb moltes cares conegudes i gent del municipi convidada per a l'ocasió. Hi eren l'alcalde de la ciutat, Toni Pérez (PP), i representants de gairebé totes les formacions polítiques del govern local, excepte Compromís-Els Verds, que van declinar la invitació. També hi van assistir alcaldes de diversos pobles de la comarca, així com una nodrida representació de la patronal hotelera de Benidorm i de la Costa Blanca (Hosbec), entre la qual hi havia el seu president, Toni Mayor. Va cridar l'atenció la presència del secretari autonòmic de l'Agència Valenciana de Turisme, Francesc Colomer (PSPV-PSOE), que va rebre de regal un calendari de l'empresari promotor.

Mentre es feia la presentació -a porta tancada i amb invitacions marcades-, un grup de manifestants de col·lectius de la Marina es va concentrar a les portes de l'Ajuntament per protestar contra el que consideren que "serà una nova agressió al parc natural i seguirà contribuint a la construcció d'un model turístic insostenible". Una de les manifestants va denunciar que, "més que una presentació, sembla una recerca interessada de simpatitzants amb el projecte per poder pressionar després les institucions". En aquest sentit, als centenars de persones que van acudir a l'acte se'ls va oferir signar un document per donar suport al telefèric, tot i que posteriorment no s'ha presentat davant de cap conselleria de la Generalitat. No obstant això, Puchades sí que va parlar amb alguns càrrecs públics, com ara Julià Álvaro, aleshores secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic.

Uns mesos abans d'aquest acte, Antonio Manuel Puchades, promotor del telefèric, es va reunir de manera informal amb Álvaro, tal com va informar el diari *La Marina Plaza*, per tal de presentar-li el projecte i tantejar les seues reaccions, ja que la seua aprovació o denegació depèn sobretot de la Conselleria de Medi Ambient. Posteriorment, Álvaro va escriure al seu bloc

personal -on recull reflexions de totes les reunions que ha fet cada setmana- que el telefèric podria solucionar certs problemes d'accessibilitat al parc per la zona de Benidorm, però "les normes urbanístiques del Parc Natural, el seu PORN, nega explícitament la construcció d'instal·lacions com la que ens ocupa". Tot i estar avisat de la futura inviabilitat, Puchades va organitzar un acte per exposar una maqueta 3D del projecte i un vídeo de presentació on exposava tots els favors i mecenatges que havia fet el seu pare, Alfonso Puchades Jou, per Benidorm des de l'època franquista. Amb tot, cal destacar que l'empresari comptava amb el suport i la cessió d'una sala per part de l'Ajuntament de Benidorm. "De moment, un telefèric no encaixaria ni dins del Pla d'ordenació dels recursos naturals (PORN) ni del Pla rector d'ús i gestió (PRUG) del Parc Natural", asseguren des de la Conselleria de Medi Ambient.

Davant les crítiques ecologistes sobre que el projecte no compleix la normativa vigent, els promotors han afirmat que el parc natural ja disposa d'un estudi d'impacte ambiental, suposadament elaborat per la Universitat d'Alacant (UA). "Els estudis d'impacte ambiental vàlids es fan des d'ací, hi ha una comissió d'impacte ambiental dins d'aquesta Conselleria que està encarregada de la seua realització", asseguren des de Medi Ambient.

Les entitats contràries al projecte tenen esperances que la finalitat dels Puchades només responga a un exercici de pressió cap a les institucions per tal de donar eixida als terrenys que aquesta família té dins del parc natural. I és que la família Puchades, entre les propietats d'Antonio Manuel Puchades i de Murcia Puchades SLU, compta amb el 85% de la superfície del parc en el terme municipal de Benidorm, unes 40 hectàrees. "La part pública que correspon a Benidorm és només el camí d'accés a la Punta del Cavall, tota la resta està en mans privades", detalla Barreno.

La petjada dels Ballester

Andrés Ballester Ríos, propietari d'Edificaciones Calpe SA, també té uns terrenys a la mateixa zona del parc natural. Però, a causa de la normativa vigent que el regula, tant els Puchades com els Ballester estarien inha-

Les torres d'apartaments Gemelos 28 es van construir il·legalment i el Tribunal Superior de Justícia en va ordenar l'enderroc, però segueixen dempeus

La família Puchades ha presentat un projecte de telefèric que no es pot construir en un espai natural protegit

Els dos gratacels Gemelos 28 es van edificar il·legalment, però no s'ha acatat l'ordre judicial d'enderroc

bilitats per fer ús de les seues terres. L'Ajuntament de Benidorm, que no estaria obligat a indemnitzar aquestes famílies per aquesta inhabilitació, ha intentat oferir una solució a ambdós empresaris, els quals han reclamat tindre uns drets sobre les seues terres. Els suposats drets urbanístics que reclamen aquestes famílies es remunten al Pla General de l'any 1963, encara en època franquista, que reconeixia aquells terrenys com a urbans. Amb l'excusa d'aquest pla, el consistori hauria mantingut un conveni amb els dos empresaris per recompensar-los per les terres inhabilitades. L'Ajuntament de Benidorm, en relació amb aquest fet, no ha donat cap explicació a la DIRECTA.

Segons informacions aparegudes a la premsa local i provincial, l'última validació d'aquest conveni es va fer l'any 2013 i es donaven tres anys de termini perquè l'Ajuntament complira la seua promesa. Les principals clàusules, tot i no haver tingut accés a més informació, raurien en el fet que l'Ajuntament, per compensar que aquestes famílies no poden fer ús dels terrenys protegits, oferís als empresaris una indemnització econòmica o, com a alternativa, altres terrenys. Han passat els tres anys, el conveni ha caducat i els propietaris reclamen el seu dret a edificar mentre que l'Ajuntament ha de dirimir si el seu pressupost pot assumir tal indemnització o, per contra, haurà de regalar terrenys públics als Puchades i als Ballester.

Polèmica construcció de Gemelos 28

La família Ballester també és coneguda dins del món de la construcció i la promoció per ser una històrica. Els germans Enrique i Andrés, del famós Grupo Ballester, dividit l'any 2004, compten amb ingressos multimilionaris gràcies a totes les operacions realitzades dins del sector immobiliari. Una d'elles, executada per Edificaciones Calpe SA, actualment és objecte de polèmica. Situada al Racó de l'Oix, un barri que es fon amb l'inici de la serra Gelada i on es troben alguns xalets a mig construir, concretament a la Punta del Pinet, Ballester va proposar fer dues torres d'apartaments de més de vint plantes d'altura. L'obra s'anomenaria Gemelos 28 i estaria situada a pocs metres de la costa. En aquella època es va demanar permís a Cristina Narbona, ministra espanyola de Medi Ambient pel PSOE de Zapatero, que va dir que no autoritzava l'obra. Però el TSJ valencià, juntament amb la Generalitat en mans del PP, va dir que sí i l'Ajuntament va concedir el dret d'obra. Les torres van acabar de construir-se el 2008, any en què es van començar a vendre pisos.

Tanmateix, en juliol de l'any 2012, el Tribunal Suprem (TS) va decretar que els dos gratacels eren il·legals, i va deixar sense cobertura legal l'obra -tot i ja estar construïda i amb un bon llistat dels seus pisos venuts per preus que oscil·laven entre els 290.000 i els 575.000 euros. Des de l'Ajuntament de Benidorm assumeixen que es van atorgar les respectives llicències d'ocupació, ratificades així mateix pel TSJ valencià. Davant aquesta incertesa, l'Ajuntament del municipi va sol·licitar reunions amb Maria José Salvador, consellera d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, i amb la ministra espanyola de Medi Ambient, Isabel Tejerina, les administracions implicades en l'assumpte. Mentrestant, el passat mes de novembre el TSJ va ordenar que, per aconseguir el que havia determinat el TS l'any 2012, la Generalitat havia de demolir immediatament les dues torres dels Ballester. A més, va decretar que seria el Consell de l'actual Generalitat qui s'hauria de fer càrrec dels costos de la demolició i dels costos de tornar a cada resident el que va pagar més un percentatge en concepte d'indemnització.

En el seu moment, Gema Amor -exconsellera d'Agricultura pel PP i llavors tinent d'alcalde per Liberals de Benidorm- va defensar els interessos d'Andrés Ballester i va dir que "no hi ha alcalde que s'atrevisca en Benidorm a signar l'ordre de demolició d'eixos edificis". A finals de novembre, després de la incisiva decisió del TSJ valencià respecte a les responsabilitats de l'actual Generalitat, i davant de la revolta provocada en el veïnat dels gratacels, el Consell ha presentat un recurs de reposició contra la sentència del TSJ. "Tothom parla que a eixes torres hi viuen àrabs i russos molt rics", comenta Barreno, "que ara s'hauran d'indemnitzar amb el preu del pis i un 25% d'indemnització". L'ecologista també explica com ha escoltat postures que afirmen que enderrocar les torres tindria més impacte ambiental que deixar-les com estan. "L'empresa constructora ja s'ha endut els diners corresponents, els governants d'aquella època ja no hi són i ara qui es carrega el mort és qui ve darrere. Un retrat molt definitori del que ha estat el negoci immobiliari", conclou l'ecologista. ●

**III Congrés
de Sobirania
Tecnològica**

3 de març de 2018
La Lleialtat Santsenca
www.sobtec.cat

La **Directa** utilitza
els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

**Creació i creixement
de les cooperatives de treball**

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

[@coopstreball](https://twitter.com/coopstreball) [cooperativestreball](https://www.facebook.com/cooperativestreball)
www.cooperativestreball.coop

Valter de Jesús Leite

pedagog del Moviment dels Sense Terra

**“El nostre objectiu és formar lluitadors
i constructors de futur”**

Text: Vicent Almela | @La_Directa i **Nando Server** | @NandoServer
Fotografia: Montse Giralt | @giraltm

Sota la màxima de “La terra per a qui la treballa”, començaven a principis dels 80 les primeres ocupacions de terra al Brasil per part del Moviment dels Treballadors Rurals sense Terra (MST), com a protesta al model de reforma agrària imposat pel règim militar i a favor d’una distribució equitativa dels conreus. Des del principi, el moviment ha posat al centre de la seua lluita el projecte pedagògic, engegant “escoles itinerants” dins dels nous campaments perquè camperols i camperoles –que rarament tenien accés a l’educació– pogueren reconèixer i “entendre les opressions a les quals són sotmesos i així poder canviar la societat”. Actualment existeixen al voltant de dues mil escoles de l’MST distribuïdes per tot el país, per on han passat més de 200.000 infants sense terra i on s’han alfabetitzat més de 50.000 persones adultes. Valter de Jesús Leite és un d’aquests sense terra, que actualment participa com a coordinador educatiu de l’MST a l’estat de Paraná. Ha visitat Barcelona per participar en les jornades “Canviar l’escola per canviar el món” que organitza Lafede.cat, on tenim l’oportunitat de compartir-hi una estona.

Han passat 34 anys des de l’ocupació de les primeres terres per part de l’MST. En quin moment es troba el moviment?

A l’últim Congrés Nacional de l’MST, el 2014, es va ajustar l’estratègia política, mantenint els objectius de la lluita per la terra, per la reforma agrària i per la transformació social. Ara bé, la tàctica va canviar. Des d’aleshores, parlem de Reforma Agrària Popular, perquè entenem que les possibilitats de la reforma agrària clàssica s’han esgotat i no hi ha cap interès per part de l’Estat a descentralitzar la terra i, encara menys, per part de la burgesia agrària i del capital internacional. Per tant, entenem que la reforma ha de ser construïda pel poder popular, per la gent que treballa el camp. També s’han incorporat altres lluites que ja estaven latents al moviment, com la salut, l’educació i la producció d’aliments agroecològics –buscant una agricultura econòmicament sostenible, socialment justa i culturalment adequada amb l’ús dels béns de la natura, lliure de verí.

Un dels àmbits de lluita que caracteritza l’MST, i en el qual tu desenvolupes la teua feina, és la pedagogia. Quina és la importància de l’escola dins del moviment?

La història educativa de l’MST és la història del mateix moviment, ja que –des de l’inici de les ocupacions als anys 80– es va percebre la necessitat d’un suport pedagògic o educatiu en consonància amb els objectius de la lluita per la terra. En aquell moment inicial, el que s’esperava no era una escola, sinó crear un espai on nenes i nens compregueren per què estaven ocupant la terra i per què es necessitava una transformació estructural de la societat. Com deia Paulo Freire, desenvolupar una educació com a pràctica de la llibertat dels oprimits.

A banda de Freire, qui són els vostres referents pedagògics?

Des dels inicis, en el nostre projecte pedagògic trobem tres influències principals: Paulo Freire i la pedagogia de l’oprimit; la pedagogia socialista russa del període dels anys d’or de la Revolució (entre 1917 i 1929 o 1930), que fou el període més fèrtil d’experimentació i implementació de l’escola del treball de l’URSS –autors com Krupskaya i Pistrak–, i el mateix MST, és a dir, la pedagogia generada pel moviment amb la nostra pròpia experiència.

Al Brasil ja existeix un sistema d’educació públic. Per què decidíu crear un model propi dins dels campaments?

Des de l’inici, l’MST comprén que el sistema educatiu estatal està desconnectat dels seus objectius i les seues

exigències de vida. Una gran quantitat de la gent que ocupava les terres era analfabeta, a causa de la negació de l’accés a l’educació que ha patit històricament la pagesia brasilera. El nostre punt de partida era iniciar l’alfabetització d’aquestes persones. Per a nosaltres, és necessari elevar el nivell cultural de les sense terra perquè puguin comprendre la realitat i així capgirar-la. Per què una minoria d’un 1% concentra el 50% de la terra al Brasil? I per què hi ha una majoria sense terra sense condicions de vida dignes? Per a nosaltres, el moviment no té sentit sense una escola que no intente entendre les qüestions polítiques i culturals que humanitzen la classe treballadora. L’objectiu de la nostra escola és formar lluitadors i constructors de futur.

Queda clar que no compartiu els objectius ni els continguts amb l’escola formal, però què és una “escola itinerant”?

L’escola itinerant és l’escola de les ocupacions de terra. En diem *itinerant* perquè acompanya la lluita per la terra allà on siga necessari. Si les famílies són expulsades d’una terra ocupada, l’escola no para de funcionar i les acompanya a ocupar una nova àrea. En garanteix l’educació en tot moment. Si hi ha una marxa, l’escola acompanya aquesta marxa, si hi ha una mobilització, l’escola acompanya aquesta mobilització.

A la pràctica, com funciona el dia a dia d’una escola dins d’un nou assentament?

L’escola s’organitza de manera molt pareguda al moviment, és a dir, establint les matrius formatives de l’ésser humà, especialment del sense terra. I són: treball, lluita social, història, cultura i organització col·lectiva. Les matrius són extrems de la mateixa vigència del moviment, dels seus espais. Prenen com a referència el treball com a principi educatiu i com a element fundador de l’ésser social. Les escoles itinerants es comprenen com a centres culturals d’estudi i s’estudia la realitat des d’una vessant interdisciplinària, des de la pràctica i des de la comprensió de la realitat no només local, sinó també global. Es busca trencar amb la fragmentació de les disciplines. Llavors, d’acord amb les matrius, podem establir tres categories adoptades de les propostes educatives soviètiques per fonamentar la nostra perspectiva d’organització curricular.

Quines són?

Una primera categoria és l’actualitat. Nosaltres comprem que les metodologies han de contribuir a l’apropiació del coneixement científic en connexió amb la realitat, i amb tot allò necessari per al desenvolupament d’una vida social. Cada escola itinerant inicia un procés d’estudi de la

realitat, i llavors fa un diagnòstic de la realitat local per ser pres com a referència en l'estudi dels continguts naturals i socials. Una segona categoria és l'autoorganització dels estudiants. Alumnes de diferents edats s'organitzen per estudiar, treballar i gestionar l'escola. L'autoorganització és una manera d'educar perquè es tinga més actitud de superació envers la subordinació que inculca l'escola capitalista. Per mitjà de l'autoorganització dels espais col·lectius, les alumnes desenvolupen una postura de transformació de la seua realitat, la del moviment i de tota la classe treballadora. La tercera és el treball socialment necessari, comprés com aquell que desenvolupa en la comunitat tinga un valor pedagògic i formatiu i un valor social per a la col·lectivitat, com la recuperació i millora d'un assentament, l'accés a la informació i comunicació d'un campament, etc. Les necessitats de cada campament o assentament s'avaluen d'acord amb l'inventari de realitat que anomenàvem a la primera categoria, i que defineixen aquests treballs socials necessaris.

Pel que comentes, l'escola està molt integrada dins de la vida dels assentaments...

Sí, mitjançant la relació d'aquestes categories i de l'autoorganització dels estudiants, l'escola també participa de la lluita del moviment amb una intencionalitat pedagògica, ja que es converteix en un element pedagògic. Estar mobilitzat i en lluita és un principi formatiu per al moviment. En aquest sentit, l'MST comprén que no n'hi ha prou alterant el contingut de l'escola, també és necessari alterar-ne la forma. El contingut i la forma caminen junts. També cal dir que la pedagogia dins del moviment no està estandarditzada. La concepció, els fonaments i els objectius són els mateixos, però adquireix formes diferents d'organització segons la regió on s'ubica i les seues necessitats i realitats concretes.

L'actual govern del Brasil reconeix aquestes escoles?

En principi, la majoria de les escoles de l'MST són finançades per l'Estat, tot i que no les dirigeix pedagògicament. La lluita, per a nosaltres, és garantir el finançament de l'Estat, perquè l'educació és un dret inalienable i constitucional. I alhora que garantezca l'autonomia política i pedagògica. Tot i això, anualment, rebem amenaces, persecucions i altres atacs de l'Estat, que pretén tallar els recursos. Per això hem de romandre

en resistència. Només a l'Estat de Paraná existeixen ara mateix dotze escoles itinerants que atenen aproximadament 2.000 sense terra i que ofereixen educació infantil, primària, secundària, així com educació de joves i persones adultes.

Com podeu mantindre la independència dels projectes educatius rebent finançament de l'Estat?

Depenent de la correlació de forces en cada província, s'aconsegueix avançar més o menys. Al Brasil, l'ensenyament infantil i primari és responsabilitat dels municipis, mentre que l'educació secundària és responsabilitat de cada estat. Quan es conquereix la terra i el campament es converteix en assentament, l'escola passa per una fase de transició i deixa de ser itinerant per convertir-se en escola d'assentament. Tot i això, l'ideari polític i pedagògic ha de continuar. Per a nosaltres, és molt important que això no es trenque, i en això consisteix principalment la nostra lluita en el camp de l'educació ara mateix.

Qui s'encarrega d'acompanyar els processos d'aprenentatge a les vostres escoles?

Els educadors de les escoles de l'MST són molt diversos. Tenim educadors propis del moviment, que són treballadors sense terra que s'han format en pedagogia, i altres que envia el govern i treballen a les escoles dels assentaments que ja han sigut reconegudes per l'Estat. Els sectors d'educació del moviment organitzen formacions pedagògiques per incidir en la formació de tots els educadors que treballen a l'escola i ampliar les possibilitats de comprensió del currículum de les nostres escoles. Un repte del moviment al llarg de la seua història és que el conjunt d'educadors de les seues escoles comprenquen la seua lluita i el seu projecte polític i pedagògic.

Amb quines dificultats i resistències us trobeu?

Els municipis i els governs dels diferents estats fan accions per tal que no es reconega la nostra escola, però a la legislació educativa brasilera i a la llei de reconeixement de l'educació al camp, des de 1996, es reconeix la diversitat curricular i l'escola de camp com a modalitat. Això obri la possibilitat de formulació de les nostres propostes, que se sotmeten a l'anàlisi i avaluació per part de les secretaries municipals i estatals. Tot i això, no és

un procés tranquil. Al Brasil, dins de les àrees de l'MST, hi ha aproximadament 2.000 escoles i el panorama és complex. D'altra banda, no totes les escoles segueixen la pedagogia del moviment, perquè la història de cada zona també va ocasionar transformacions en la manera de pensar de la gent. Les influències del capital també intenten entrar dins de les nostres escoles i és una tensió permanent. Treballar les contradiccions i oferir iniciatives de formació a aquelles escoles que no estan tan lligades al moviment és una de les nostres lluites per superar l'estat actual.

Des dels sectors conservadors de l'actual govern s'està impulsant un programa educatiu anomenat "Escola sem Partido" (Escola sense Partit), segons ells, amb l'objectiu de "treure la política de les aules".

Al Brasil, els dos últims anys, s'ha fet més present aquest programa. L'anomenem llei mordassa, ja que busca eliminar de l'escola les qüestions de gènere, d'orientació sexual, de qüestions polítiques, de diversitat i de diferents maneres de pensar. Intenta eliminar la possibilitat de formes més col·lectives, més respectuoses i més dignes de vida. Aquesta escola sense partit és un projecte principalment encapçalat pel fonamentalisme religiós i pel sector empresarial conservador.

Si s'estén, quina incidència podria tenir en les escoles de l'MST?

S'està tramitant al parlament per començar a aplicar-se a un centenar de municipis del Brasil. D'altra banda, tant a les escoles del moviment com a les que estan fora, s'està perseguint políticament els docents que intenten canviar les coses. Hi ha escoles on els professors són qüestionats per parlar de la conjuntura política o de qüestions de caràcter social. Hi ha una persecució política i una criminalització de l'educació per part de l'Estat i dels sectors conservadors, tant dins del moviment com fora. L'Escola sense Partit està disseminant l'odi i la intolerància cap als partits d'esquerra i cap a qui pretén construir qualsevol tipus de transformació social.

A banda d'aquest model antagònic que l'Estat vol implementar, la criminalització i la repressió també us arriben d'altres actors?

“ ”

Quan es conquereix la terra i el campament esdevé assentament, l'escola entra en fase de transició i deixa de ser itinerant

Els municipis i els governs dels diferents estats brasilers fan accions per tal que no es reconega la nostra escola

“ ”

La violència s'ha anat legitimant per eliminar la possibilitat d'un projecte socialista de societat

La cooperativa Mondragón col·labora amb el moviment per qualificar la implementació d'agroecologia

La criminalització i repressió de la lluita per la terra ha sigut constant per part dels partits conservadors i de dreta, els latifundistes i els terratinents. Durant l'últim any, s'ha ampliat la violència al camp i la criminalització de l'MST i de tota la classe treballadora. Només el 2017, hi ha hagut 67 assassinats al camp de líders dels moviments socials, indígenes i sense terra. S'ha agreujat la situació política del país amb la persecució dels moviments socials i amb l'avanç de les polítiques neoliberals. Al Brasil, la violència s'ha anat legitimant per eliminar la possibilitat d'un projecte socialista de societat, i la impunitat dels casos d'assassinat és molt gran.

Com actuen els terratinents?

El perfil dels terratinents ha experimentat canvis. Ara, estan organitzats en agronegocis que aglutinen el sector empresarial agrícola, el financer i altres sectors de l'Estat. Són una espècie de lobbies que han obtingut

representació dins dels governs locals i afavoreixen amb lleis i normatives els seus interessos. A Paranà, per exemple, estem immersos en una lluita contra una empresa de pins que explota la fusta, Araupel. Concentra milers d'hectàrees de terra al Brasil, concretament on hi ha un dels majors assentaments de l'MST. Juntament amb la policia militar i altres sectors de l'Estat, l'empresa va desenvolupar una gran persecució, que va culminar amb l'assassinat de dos companys el 2015. Aquesta persecució política i l'eliminació de líders de moviments socials és molt comú al Brasil, i gaudeix de total impunitat.

Sempre us heu caracteritzat per una important projecció internacionalista i un moviment de solidaritat molt sòlid amb altres països. Es troba en un bon moment?

L'internacionalisme és entès per l'MST com un principi, un valor i una estratègia necessària en la lluita de classes.

Una manera de consolidar-lo ha estat la creació de les brigades internacionalistes amb què la militància s'ha desplaçat per conèixer la realitat d'altres lluites amb diferents organitzacions: a Sud-àfrica, la Xina, Veneçuela, Cuba, Haití, Bolívia, Paraguai, Guatemala, El Salvador, Timor Oriental i Moçambic. També la militància de les organitzacions de la classe obrera d'aquests països ha vingut al Brasil per conèixer l'experiència de lluita i organització de l'MST. La solidaritat de Cuba i Veneçuela també ha permès qualificar la nostra militància en diferents àmbits com la medicina, la veterinària i l'agronomia, entre d'altres. La lluita de classes per a l'abolició de l'explotació del treball i la natura no té fronteres; per això és essencial enfortir les experiències mútues, l'intercanvi de lluita i solidaritat entre la classe obrera mundial.

I amb els pobles de l'Estat espanyol, hi teniu algun vincle?

Sí, a l'estat de Paranà, per exemple, la cooperativa Mondragón (Arrasate, País Basc) col·labora amb el moviment en algunes regions per qualificar la implementació d'agroecologia. És una relació fonamental per qualificar l'estudi i la formació de tècnics, de famílies assentades i acampades, en la cerca d'una agricultura ecològica que respecte la vida natural i la vida social.

Quins són els reptes de futur del moviment?

La continuïtat de l'existència del MST està relacionada amb la seua capacitat per seguir forjant combatents i constructors d'una nova societat i l'educació hi juga un paper clau. Sovint, a l'MST ens diem que el nostre major actiu és la militància que construeix dia a dia el moviment. Per a mi, el repte d'aquesta militància és mantindre la centralitat en la lluita per la Reforma Agrària Popular, combinant les lluites de tota la classe obrera del camp i la ciutat. Per això, necessitem mantindre l'enfortiment de l'organització, treballar per elevar el nivell cultural de totes les famílies sense terra, avançar en la producció d'aliments agroecològics i expandir la matriu tecnològica per millorar el rendiment. Seguim somiant a construir canvis estructurals en la societat brasilera, transformant cada acció en embrió d'una societat sense classes i sense explotació. ●

contrast

*Es pot construir la República
de la dinàmica*

Un projecte del poble

Carme Porta

Mare, feminista i periodista

La celebració del referèndum de l'1 d'octubre ha marcat un canvi en les estratègies polítiques de l'anomenat "Procés", una vegada la violència brutal exercida contra la ciutadania no va despertar el rebuig dins la Unió Europea ni tampoc es van rebre els suports esperats des del Regne d'Espanya. Cal, doncs, reconèixer els errors, fer autocrítica i les reflexions necessàries, entre les quals que els cinc anys de "Procés" han suposat un esclat de l'independentisme que no només heretava el que s'havia construït durant els anys 80, sinó també les seves errades. Entre aquestes, emmirallar-se en altres pobles i no analitzar les causes del creixement.

També hi ha hagut interessos i tensions partidistes i personalistes; a més d'estratègies basades en la confiança de la gent cap als dirigents i una suficiència que no va deixar dilucidar que l'Estat utilitzaria tota la violència per sufocar el projecte de la República Catalana.

Les propostes volien sumar i obrir diàleg, però ningú no va moure gaires arguments. Es va proposar un referèndum pactat amb un Pacte Nacional pel Referèndum però sense centralitat política de forma continuada, alhora que l'alta participació en la convocatòria es va traduir després en una proclamació de la República simbòlica. Podem parlar d'un full de ruta fallit? Més aviat podríem parlar de farcit d'errors, amb excés de tacticismes i canvis fruit de les pressions.

El fet és que l'actual moment polític -amb una aplicació del 155 i una intervenció que amenaça espais que la dreta espanyola anhelava intervenir, com és l'educació- ens ha situat en un atzucac que no ens porta enlloc.

Institucions i la gent

Davant d'això, què fem? Cal gent que gestioni o gent que lideri? Ens cal un govern fort o un que il·lusioni? La República la construirem amb el que facin les nostres institucions o ja l'estem construint dia a dia als barris, pobles i ciutats quan exigim serveis, reclamem drets i iniciem dinàmiques participatives? Al meu entendre, tot plegat és necessari i complementari, però cal rapidesa, claredat i valentia. Un nou full de ruta amb possibilitat de dissens i posar fi al *pressing* hiperventilat i el linxament mediàtic i social de qui no acata.

La construcció de la República s'ha de fer sobre fonaments forts, i això vol dir posar-nos a bastir allò que volem i el com. No n'hi ha prou amb gestionar el present i demanar confiança. Cal parlar de com construirem el benestar, la igualtat, els drets; desenvoluparem i ampliarem els serveis; subministrarem la sanitat, l'educació o un treball digne per a tothom... en paper mullat, sinó camí, les dificultats poder-les vèncer. A l'assoliment de l'autodeterminació real -i no sim-

bòlica- també li cal aquest camí d'objectius comuns. Construir des de la diferència i la confiança, perquè cal seguir avançant i sumant. I sí, ens caldran lideratges i un govern fort, però sobretot una societat civil que no es rendeixi. Una societat complexa, rica, diversa, lliure dels prejudicis en els desacords i plural d'opinions i demandes.

Alhora, també la lluita a les institucions es pot bastir des de la base, com és l'àmbit municipal, que ofereix espais d'acció i de coordinació fonamentals. En canvi, no podem centrar-ho tot en l'àmbit antirrepressiu, que si bé pot semblar important, només és una solució d'urgència.

El Parlament ha de liderar i proposar, el Govern de la Generalitat ha d'actuar i desplegar les polítiques, i el poble ha de continuar organitzant-se i impulsant reptes. I això, tenint en compte que encara resta per bastir una plataforma forta des de l'àmbit institucional, com és una assemblea d'electes que coordini els diferents àmbits i acordi amb els moviments socials allò que volem que esdevingui una República real. Per tant, des de la diversitat, la complexitat i la participació àmplia, la construcció de la República no pot ser cosa d'uns pocs, ha de ser de totes i tots. ●

República al marge de l'institucional?

Eines llibertàries per a l'alliberament nacional

Dídac Costa i Larraburu

Sociòleg, activista i escriptor

Des de l'1-O cal revisar moltes velles certeses, com tot allò que s'explica a les universitats sobre l'estat de dret, la Unió Europea o el parlamentarisme. També cal repensar com creem societat, com creem República, com avancem.

Fins ara, l'exemple kurd de la revolució de Rojava semblava una opció política llunyana i difícil de replicar en l'entorn del que creïem que era una Europa democràtica. A Rojava, les conquestes socials i nacionals es fan sense comptar ni aspirar a tenir un estat kurd, sinó -com a la Catalunya de 1936- amb la defensa i l'autoorganització ciutadana llibertària.

Amb milícies mixtes i interconfessionals, els kurds han aconseguit frenar Isis i crear una economia col·lectiva i una societat lliure i igualitària, també entre gèneres i grups ètnics i religiosos. Lluiten, des d'una nació sense estat, contra el feixisme nacional-religiós d'Isis, equiparable al de Franco, que ara sembla retornar amb l'excés d'impunitat i desmemòria històrica concedida al falangisme amb la "Transacció" del 78 i quan, davant del silenci còmplice de la UE, es degraden els estàndards de democràcia dels quals presumia.

En aquest context de realisme màgic falangista, un dels camins més viables per a l'alliberament nacional pot passar de nou, com el 1936, per la unió de les eines llibertàries amb les forces sobiranistes.

Inspirant-nos en Rojava, i aïllant el fet que allà es viu un ferotge front de guerra, les premisses que servien a aquests moviments socials llibertaris són vàlides avui per transformar aquesta República fiduciària basada en la fe en una República real i quotidiana. I això vol dir crear, des de l'autogestió, les eines que ens permetin desobeir el capitalisme i l'estat gràcies a poder-ne prescindir.

Com que tenim internet i els moviments per a la cultura lliure ens empenyen cap a una societat de lliures i iguals -d'igual a igual, *wikicrítica* o dels comuns-, podem optar pel Linux en lloc de

Microsoft; per l'agroecologia en lloc de Monsanto; per les cooperatives de crèdit, treball, consum o habitatge en lloc del mercat; per les monedes socials enfront de l'euro; pel *blockchain*, l'economia col·laborativa i les plataformes cooperatives; per Wikipedia en lloc de la British Enciclopedia, o per l'Open Source Hardware enfront de l'enginyeria corporativa irracional de l'obsolescència programada.

A Catalunya, ja som milers els usuaris de vint Ecoxarxes, la Cooperativa Integral Catalana o FairCoop, amb la seva criptomoneda global: FairCoin. Propostes consolidades, amb milions d'unitats monetàries intercanviades sense ús d'euros ni fiscalització espanyola, que estan a disposició i donen suport de manera explícita a l'alliberament nacional.

Altres mostres evidents de les virtuts i la fortalesa d'aquestes noves eines i mètodes d'igual a igual les trobem també als CDR -molt més defensables gràcies a la seva estructura horitzontal i sense líders-, en les formes massives i ciutadanes de l'ANC, Òmnium, els referèndums als pobles, l'1-O i el 3-O, les diades o la importància de les xarxes socials. Però també en el fet que el Govern català pagués part de les despeses de l'1-O amb bitcoins, i que des d'aleshores utilitzi el *blockchain* per a l'establiment de seus socials d'empreses. Un Govern conscient que aquestes eines, pensades per alliberar-nos de les grapes de les oligarquies globals, ajuden en la resistència contra les envestides a la democràcia i als drets fonamentals com els que avui patim. Montoro encara busca les factures.

Totes aquestes eines ja ens permeten anar vivint i construint República i societat, sense esperar el vistiplau de ningú. Ens permeten crear sobirania a cada nova plaça -com deia el 15-M en els seus millors dies-, a cada nova cooperativa, ecovila, moneda social i a cada cèntim de la nostra economia que no paga tributs a Espanya. Segurament, d'entrada, als barris i als CDR no aconseguirem un estat com l'imaginàvem fent servir aquestes eines, però sí nous graus de sobirania que difícilment podran tornar-se o retrocedir.

Les dretes espanyoles saben que

la cultura catalana que volen destruir i assimilar ve de la mà de propostes més lliures i socialistes d'organització social, i això explica la contundència de la repressió, avui i sempre. És unint ambdós eixos, doncs, com potser les podrem vèncer. ●

pàgina oberta

Tarragona 2018, un cotxe i uns Jocs, mediterranis

La ciutat acollirà, enguany, un esdeveniment esportiu desconegut i carregat de despropòsits que suposarà el comiat d'una dècada de ballesterisme

Jordi Martí Font | @jordimartifont
Professor, música i escriptor

El 15 de febrer, la ciutat de Tarragona es felicitava del gran cas que el món mundial li fa. Finalment, Tarragona és guanyadora en alguna cosa i aquesta cosa es diu “un cotxe”. Sí, el nou model tot terreny de Seat portarà el nom de la ciutat en època romana, Tàrraco. Ja podem treure el cava i oblidar tot l'oblit i menyspreu que l'antiga capital imperial romana ha acumulat en els darrers decennis per part del Govern de la Generalitat de Barcelona. Durant anys, el PP local va atribuir a aquests greuges el mal estat de la ciutat, i en bona part va ser aquesta aposta la que va portar el seu cap més flamenc, Alejandro Fernández, a optar seriosament per l'alcaldia de la capital provincial. Fernández va ser l'abanderat de l'atac contra Catalunya disfressat d'anticentralisme català. Es va cansar de defensar la gamba tarragonina, que només mengen els rics, i de dir públicament que “Barcelona ens roba”, quan tothom sabia que el que volia dir era “España, una y no 51”.

La sensació d'abandonament a Tarragona, a molts nivells, és evident; però aquesta sensació sovint és instrumentalitzada per un sentiment “blaver” que intenta contraposar tarragonisme a catalanisme i confondre el primer amb l'espanyolitat.

2017-2018...

El 2018, però, una fita com cap altra està destinada a aconseguir “aixecar els ànims” de les tarragonines i els tarragonins més enllà del cotxe de Seat, segons paraules del Govern municipal del PP-PSOE, amb el suport amb la boca

petita d'uns Ciutadans que esperen el seu gran moment aquell en què els resultats catalunyesos o estatals esdevinguin també municipals i aconseguixin l'alcaldia. Tarragona és part de Tabàrnia, diuen, alhora que són i no deixen de ser, en cap cas, més espanyols que el toro d'Osborne... La fita tarragonina, que podria esdevenir tabarnesa pel munt de mentides, enredades i preses de pèl que acumula, són els Jocs Mediterranis del 2018, que -per si no ho sabieu- són uns Jocs que es faran a Tarragona enguany després d'haver-se hagut d'ajornar un any perquè la ineptitud del govern municipal va fer impossible que es fessin quan tocava, el 2017.

Cal dir que no serà el primer cop que Catalunya aculli uns Jocs Mediterranis. Del 16 al 25 de juliol de 1955, l'Estadi de Montjuïc de Barcelona era testimoni d'un important esdeveniment esportiu internacional. Era el primer cop que això passava. Acollir els Jocs Mediterranis tenia una intenció bàsicament de reparació de credibilitat internacional i no ho van aconseguir del tot, però Samaranch és un producte directament procedent d'aquella convocatòria.

De Tarragona al món: mediterranis

Desgavell rere desgavell fins al desgavell final, els

/ BARUC LÓPEZ

Jocs Mediterranis s'han tirat endavant com el gran projecte del període amb Josep Fèlix Ballesteros al capdavant de l'Ajuntament. En els darrers tres anys, han vist com l'absoluta majoria de partits que componen l'actual consistori es van presentar o essent molt crítics amb l'esdeveniment o demanant directament que no es fes. No hi ha hagut manera, i l'experiment ha tirat endavant, amb un ajornament d'un any per ineptitud dels que el volien fer, una presentació i retirada d'un projecte privatitzador de les instal·lacions construïdes o adequades (a través de l'empresa Santa Gadea) i una negativa total a la participació de la gent de la ciutat en qualsevol decisió que afectés el projecte, començant per la decisió sobre si era bo per a la ciutat tirar-lo endavant.

Un punt a banda mereix l'agra polèmica entre el que era el president del Consejo Superior de Deportes (CSD), Miguel Cardenal, que va acusar

l'alcalde Ballesteros de “molt diverses qüestions, entre altres de ser un mentider i d'haver-lo insultat, quan aquest el va acusar de no haver pogut fer els Jocs quan tocava. Cardenal va arribar a explicar que l'alcalde Ballesteros li va demanar, en un moment determinat, que intercedís en el Tribunal Administrativo del Deporte (TAD) per evitar una sanció de tres punts que el comitè de competició havia interposat al Nàstic l'any 2014 per l'alineació indeguda.

Un “projecte cultural”
Però tornem al gran esdeveniment i al “projecte cultural” secret que l'acompanya. Perquè a banda que regeneraran barris sencers, els Jocs Olímpics, Mediterranis o els que siguin sempre porten aparellat un projecte cultural amb què fer callar als que sempre acaben dient que són només un projecte especulatiu. I ara! També són cultura i per això tenen un “projecte cultural”.

Des que el regidor Josep M. Prats (ex-Unió Democràtica i ara Junts per Avançar) va marxar del Govern local indignat per la violència exercida contra les tarragonines i els tarragonins l'1 d'octubre -en un acte que l'honorà-, la cosa ha anat de mal en pitjor. El mateix mes d'octubre, la regidora del PSC i possible hereva o successora de Ballesteros,

Begoña Floria, es feia càrrec del “projecte cultural” i canviava les regles que fins aleshores hi havia. Si Prats s'havia negat a cedir les treballadores de la Conselleria de Cultura a la Fundació Tarragona 2018, perquè són poques i fan moltíssima feina, Floria no només les va cedir sinó que els va fer fer més hores que un rellotge.

Cal dir que el “projecte cultural” dels Jocs no existeix, encara que no us estranyi que aparegui un milió d'euros per fer-lo en tres i no res. Coses del 155. I segurament és per això que d'ell se n'encarregarà José Luis Martín, regidor del PP, que secretament i silenciosa és la gran esperança blanca de la cultura tarragonina. Martín i “una empresa externa”, explica la premsa. Esperem que “una empresa externa” sigui molt més eficient que Martín com a regidor de Transparència, una assignatura que Tarragona -amb ell al capdavant- no només ha suspès amb un Molt Deficient, sinó que ha passat de zero a tres.

Entremig de tot això, banderetes, banderilles i cantants coneguts d'Operación Triunfo, o La Voz, que sempre són cavalls guanyadors... i alguna exposició del Ministerio de Cultura que graciosament enviaran a la colònia perquè ens enllustrem. I caspa, caspeta, Setmana Santa i Santa Tecla, que també són cultura. En resum, l'afonament del Titànic, o de la barqueta de pesca, està previst, està anunciat i serà executat amb pulcritud i gosadia. El dia que s'acabin, Ballesteros, somrient com si res més no sabés fer, dirà que han estat l'enveja de moltes altres ciutats i la tripulació li anirà cantant a ritme

“
El “projecte cultural” dels Jocs no existeix, encara que no us estranyi que aparegui un milió d'euros per fer-lo en tres i no res

de pas-doble “Manolete, Manolete, si no saps pa' que te metes!”. I tot a fi de bé, que el mal ja està fet. I si patiu perquè fem el ridícul davant del món, no patiu!!!, que aquests Jocs no se'ls mira ni el Tato. I encara sort... ●

/ VICTOR SERRI

Les comunitats autofinançades plantegen una forma d'estalvi comunitària al marge dels bancs, a partir de la recuperació de pràctiques ancestrals de l'Amèrica Llatina i el continent africà

Esther Bermejo | @estherbm82

L'estalvi comunitari no és precisament un invent recent. Fa segles que va començar a utilitzar-se i, en moltes societats, sobretot a l'Amèrica Llatina, és encara avui una pràctica molt estesa. Tanmateix, la idea d'un grup de persones posant diners en comú i fent-se préstecs entre elles sense la intermediació d'un banc fa grinyolar l'engranatge de la majoria de cervells modulats en les economies capitalistes altament *financiaritzades*. Des de 2004, l'Associació de Comunitats Autofinançades (ACAF), nascuda a Barcelona, està promovent una metodologia que, a partir de l'actualització d'aquestes pràctiques ancestrals, està contribuint a impulsar l'estalvi i la inversió comunitaris arreu d'Europa.

"No és un projecte financer, sinó social, perquè el que fa és que la gent s'apoderi". Així el defineix Abdoulaye Fall, director del programa d'aquesta entitat. L'objectiu principal amb què va néixer, explica, és lluitar contra l'exclusió social i financera, i contribuir a fer que els col·lectius

més vulnerables -aquells amb ingressos baixos i inestables- esdevinguin més resilient, que no depenguin tant dels recursos externs. Assegura que, tot i que la majoria de persones que hi participen són migrades, arran de la crisi la iniciativa també ha despertat l'interès de moltes persones nascudes a Catalunya. Ell va fer els primers passos en el marc d'aquesta iniciativa l'any 2006, quan va crear amb un grup de persones del Senegal una comunitat autofinançada (CAF). Ara es dedica a fer l'acompanyament als nous col·lectius d'estalvi i a promoure aquesta metodologia.

Una de les exposicions de Fall, en una formació sobre economia cooperativa, va ser el que va fer convèncer unes joves de Sants a crear la seva comunitat el novembre passat. "Després de la xerrada, fent unes cerveses entre amigues i posant un bitllet de 10 euros sobre la taula, vam decidir-nos a engegar aquest projecte que feia temps que ens rondava el cap", recorda Maira, una de les integrants. »

» Aquesta CAF va néixer amb set membres i ara en té tretze. La majoria d'elles es coneixien del barri i una part important són d'origen colombià. De fet, el seu nom, Milpa Lliure, vol reflectir la barreja de llatines i catalanes que la conformen. I és que, entre els motius per posar en marxa el grup, en destaquen la necessitat de crear vincles. “Per a nosaltres, era una manera de construir comunitat” explica Fabian, que fa poc més d'un any que viu a Barcelona. Fall també subratlla el paper socialitzador d'aquests grups i explica que, en una enquesta que van fer entre les participants, van descobrir que per a un 70% la motivació principal per crear una CAF era la manca de xarxa social.

La voluntat de reforçar la convivència i l'esperit solidari també van estar darrere de la creació d'una CAF formada per mexicanes que viuen en diferents municipis del Vallès, Igualada i Tarragona i que es reuneixen periòdicament a Cerdanyola del Vallès. Es van conèixer fa anys mitjançant les xarxes socials i tenien el costum d'organitzar trobades festives, però va ser l'octubre de 2012 quan van decidir portar aquest vincle al terreny de les finances amb l'ajuda de l'ACAF. “A Mèxic som molt solidaris i fem servir fórmules d'estalvi col·lectiu”, explica Paula, una de les integrants de la comunitat. Al seu país, mitjançant les anomenades *tandas*, les participants van aportant diners a una guardiola col·lectiva i, de tant en tant, els sortegen perquè la persona guanyadora els inverteixi en allò que consideri.

Col·lectivitzar els estalvis per atendre necessitats

El funcionament de les CAF és molt senzill i és prou flexible perquè cada grup el pugui adaptar a les circumstàncies o preferències dels seus membres. Es tracta simplement d'un conjunt de persones que es reuneixen regularment i creen un fons comú gràcies als seus estalvis, que permet que qui ho necessiti pugui rebre un petit préstec. Les integrants decideixen les normes de joc del grup i en controlen els moviments. Encara que no sigui necessari que tots els membres es coneguin abans de formar la CAF, sí que és imprescindible tenir un vincle previ amb almenys una altra de les persones que

Es tracta d'un grup de persones que es reuneixen i creen un fons comú gràcies als seus estalvis

Quan algú vol entrar en una comunitat ja existent, algun dels membres l'ha de convidar

la conformaran. Així mateix, quan algú vol entrar en una comunitat ja existent necessita que algun dels membres la proposi i que el col·lectiu l'accepti. La confiança és, sense cap mena de dubte, el pilar sobre el qual se sosté el sistema.

En aquest sentit, Paula assenyalava com les diferències culturals entre el seu país d'origen -Mèxic- i Catalunya es fan evidents a l'hora d'afrontar la qüestió dels préstecs de diners, i recorda com fins i tot a la seva família política li va costar d'entendre que formés part d'una comunitat autofinançada. “A nosaltres, en canvi, no ens va espantar el sistema de la CAF, perquè tenim aquest costum d'ajudar-nos”, recorda, i assegura que mai no ha temut que l'estafessin. Admet que les qüestions econòmiques són sempre complicades i que, per aquest motiu, cal que hi hagi uns valors compartits pels membres, però també reconeix que li propor-

ciona una gran satisfacció el fet que la gent confiï en ella.

Les integrants de la comunitat de Sants també provenen, en alguns casos, de contextos culturals en què la cooperació social és més habitual, i assenyalen que amb l'extensió de la metodologia de les CAF s'està fent una transferència d'aquests coneixements ancestrals de l'Àfrica i l'Amèrica Llatina cap a Europa. Moltes d'elles estan vinculades al moviment cooperatiu i a lluites polítiques i socials, i veuen en aquest sistema una altra eina transformadora. “Ens motiva l'autoorganització econòmica per resoldre necessitats”, explica Juan, que considera que aquesta pràctica s'emmarca en l'economia solidària. Asseguren que la pertinença a una CAF els ha proporcionat un aprenentatge útil en l'àmbit de l'economia i les finances. “De la mateixa manera que

ens costa estalviar, ens hauria de costar demanar un crèdit”, afirma Maira, que es mostra crítica amb el consumisme i considera que aquesta pràctica pot servir per promoure uns altres valors. Fabian afegeix que, “si no tens papers, ni tan sols pots demanar un préstec a un banc”. Les integrants de Milpa Lliure coincideixen a assenyalar que amb l'estalvi col·lectiu estan prenent una part al sistema capitalista financer.

La persona que sol·licita diners a la comunitat no està obligada a explicar per què els necessita. Fall, des de la seva llarga experiència acompanyant les comunitats, assegura que l'import mitjà dels préstecs és de 600 euros i que la majoria responen a necessitats personals puntuals. No obstant això, explica orgullós que també ja hi ha hagut tres negocis que s'han posat en marxa gràcies als diners prestats per les CAF.

Moltes d'elles estan vinculades a lluites polítiques i socials, i veuen en les CAF una eina transformadora

La persona que sol·licita diners a la comunitat no està obligada a explicar per què els necessita

Membres
de la comunitat
autofinançada
Milpa Lliure
/ VÍCTOR SERRI

Una pràctica que s'estén per Europa

L'Associació de Comunitats Autofinançades –arrelada a Barcelona– ja ha aconseguit estendre la seva metodologia d'estalvi a França, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, Portugal, Hongria, Països Baixos i, darrerament, a Turquia, on s'estan iniciant projectes amb grups de persones refugiades. Precisament, en aquest escalat del projecte a escala internacional hi ha jugat un paper fonamental la plataforma digital lliure que ha creat l'associació: Winkomun. Disponible en cinc idiomes, ofereix a qualsevol persona

que vulgui posar en marxa una CAF les eines per fer-ho possible. “Amb aquest suport, gent de tot el món pot crear el seu grup sense passar per nosaltres”, afirma Fall, que assegura que, a diferència de la majoria de solucions contra la pobresa –que tenen un caire assistencial–, l'estalvi comunitari suposa una transformació perquè parteix dels principis de l'autofinançament i l'autogestió. Per tot això, diu, el més important no és la quantitat de diners estalviada sinó el procés d'apoderament que s'hi viu.

La Paula ha obert una botiga a Cerdanyola del Vallès gràcies al préstec d'una CAF / ROGER FONTS

Un exemple d'aquests darrers és el de la Paula, que va poder obrir una botiga de productes mexicans a Cerdanyola del Vallès amb aquest mecanisme. “Quan la meva parella i jo ens vam quedar a l'atur, sabíem que no podíem comptar amb el banc. En canvi, la comunitat sí que va ser un suport per a nosaltres”, reconeix. Pel que fa als interessos dels préstecs, cada comunitat els estableix segons els seus criteris. A Milpa Lliure, per exemple, han posat un interès simbòlic i esperen poder invertir els beneficis que se'n deriven a donar suport a altres projectes col·lectius i a promoure el model. ●

27 i 28
de febrer
Pati Manning
(C/Montalegre, 7, Barcelona)

Organitza:

PER UN MODEL
ELECTRÒNIC JUST

www.mobilesocialcongress.cat

L'ECOLOGISME FA HISTÒRIA I DERROTA HIDROAYSÉN A XILE

La iniciativa hidroelèctrica pretenia generar energia a les zones més riques en recursos naturals de la Patagònia i fer-la arribar a les grans empreses mineres

Meritxell Freixas | @MeritxellFr
Santiago de Xile

Sis anys de feina estaven en joc un dilluns de maig de 2011. La Comissió d'Avaluació Ambiental de la regió d'Aysén, porta d'entrada a la Patagònia xilena, havia de decidir si donava llum verda al megaprojecte d'energia elèctrica HidroAysén, que pretenia construir cinc centrals amb embassaments als dos principals rius que travessen la zona: el Baker i el Pascua.

Les activistes socioambientals seguien la votació a través del mòbil amb màxima expectació per conèixer el resultat de la macrocampanya de rebuig a la iniciativa. Finalment, les autoritats regionals del govern del conservador Sebastián Piñera -que tornarà a dirigir el país a partir del mes de març- van decidir aprovar el projecte per onze vots a favor i una abstenció.

Després d'escoltar els arguments de sectors partidaris i detractors, la Comissió va resoldre tirar endavant la iniciativa, assumint que seria un gripau difícil de fer empassar a la ciutadania però que, com molts altres, acabaria tirant avall. "Sovint els governs han de prendre decisions difícils", va dir l'aleshores president. No sospitaven que aquella desafortunada decisió donaria lloc a la mobilització ciutadana més gran que Xile havia viscut des del retorn a la democràcia l'any 1990, amb més de 90.000 persones als carrers.

Energia per a les mineres

HidroAysén es va començar a impulsar a mitjans de la dècada dels 2000, però va ser dissenyat molt abans, a finals dels anys 40 del segle passat, pels enginyers de la Corporació de Foment (Corfo), que buscaven una fórmula per entregar "electricitat i progrés" a Xile, una qüestió que sempre ha preocupat als governs de torn del país sud-americà. El projecte garantia la producció de 2.750 megawatts d'energia, una xifra equivalent a la que produeixen Ascó, Vandellòs i Cofrents (les tres centrals nuclears de Catalunya i el País Valencià), i requeria una inversió d'uns 3.200 milions de dòlars.

L'objectiu era generar energia per alimentar les empreses multinacionals del nord del país dedicades a la megamineria. Per això era necessari instal·lar 2.000 quilòmetres de cablejat elèctric, que havia de creuar pràcticament tot el país i inundar unes 6.000 hectàrees de reserves naturals. A més, sis parcs naturals, onze reserves nacionals, més d'una vintena de llocs priori-

taris de conservació, més de trenta àrees protegides i sis comunitats indígenes s'haurien vist afectades per la construcció dels embassaments.

El megaprojecte disparava directament al cor de la Patagònia xilena, un extens racó de món en el qual llacs, muntanyes, rius, fiords, illes, boscos i glacials se succeïen un rere l'altre al llarg de més de 1.000 quilòmetres. El territori conté una de les reserves d'aigua dolça més grans del planeta, per la qual cosa -juntament amb la seva biodiversitat- constitueix un enorme patrimoni natural, no només de Xile, sinó del món.

Profund impacte social

Quan el 2005 Endesa va aterrar a la regió d'Aysén per reunir-se amb organitzacions, autoritats locals i personalitats polítiques, van disparar-se totes les alarmes i el moviment ecologista va començar les mobilitzacions. La població de la zona encara mantenia fresc el record de l'última campanya en contra de les megacentrals hidroelèctriques en una altra part del sud del país. Llavors va ser a la regió del Bío-Bío, on pretenien construir disset embassaments. La disputa es va allargar dotze anys i va finalitzar el 2002 amb només dues de les construccions en marxa.

Ben aviat, la campanya "Patagonia sin Represas", que va esdevenir el lema de l'oposició a HidroAysén, es feia visible al territori. El motor, però, es va posar completament en marxa el 2007, amb la creació del Consell de Defensa de la Patagònia Xilena, que aplega unes 50 organitzacions de l'interior del país i de l'exterior.

La ciutadania va començar a organitzar-se, i els impulsors del macronegoci, també. El 2006, HidroAysén es constitueix com a societat, controlada aleshores en un 51% per Endesa -que l'any 2009 passa a mans de la italiana Enel- i en un 49% per Colbún. Endesa disposava dels drets d'aigua de la zona des que va quedar totalment privatitzada en l'època de la dictadura, i juntament amb el seu soci pretenia acumular el 80% de la producció d'energia elèctrica xilena, establint un duopoli del mercat de l'electricitat.

Durant aquells anys, la campanya es va centrar a donar a conèixer el projecte i explicar els seus efectes sobre el territori. Patricio Segura -president de la Corporació Privada per al Desenvolupament d'Aysén, membre del Consell i veí de la zona- recorda dos dels

El projecte hauria generat 2.750 MW, una xifra equivalent a la que produeixen Ascó, Vandellòs i Cofrents juntes

El pla era portar l'energia a les multinacionals del nord del país dedicades a la megamineria

moments més transcendents: la cavalcada “Patagonia sin Represas”, que va reunir 130 genets sobre els seus cavalls desfilant al llarg de més de 300 quilòmetres, des de Cochrane a Coyhaique, principals ciutats de la regió, i les més d’11.000 indicacions i contraarguments que la ciutadania va presentar formalment a les autoritats ambientals en contra del projecte.

Al metro i als principals mitjans de comunicació convivien anuncis a favor i en contra de la iniciativa. La important inversió publicitària va ser possible gràcies a les aportacions del magnat nord-americà Douglas Tompkins -qui sempre es va oposar al projecte- i de diversos empresaris turístics de la zona.

Per la seva banda, HidroAysén sostenia la seva campanya argumentant la suposada necessitat de duplicar, en deu anys, la demanda energètica, per evitar que pacients acabessin morint als hospitals o no es poguessin veure partits de futbol per televisió. Però l’amenaça no va tenir resultats i el rebuig de la ciutadania al projecte va anar creixent: a mitjans de 2011 ja superava el 60%.

Però el veredict de la Comissió Ambiental regional ho va canviar tot. “Amb l’aprovació de l’estudi d’impacte ambiental ens vam adonar que la campanya, el moviment i la causa ‘Patagònia sin Represas’ havia arribat a convertir HidroAysén en el projecte símbol del que no volíem com a país: monopoli, imposició, extractivisme energètic, falta de democràcia”, explica Segura. Afirmava que els dies previs a la deliberació, la tensió ja era màxima a la zona, “totalment militaritzada”, amb la presència de policies, detectius i militars.

Després de la decisió, el rebuig de la ciutadania al projecte va augmentar encara més, fins al 74%, i les manifestacions es van replicar durant mesos a tot el país, moltes de les quals van ser durament reprimides per la policia amb gasos lacrimògens i camions de canons d’aigua a pressió.

En aquell punt, les protestes en contra d’HidroAysén van sumar el moviment estudiantil, que poc després viuria la seva gran mobilització. “Hi va haver molt d’activisme des de les universitats perquè molts joves nascuts a la regió d’Aysén que es formaven a centres d’arreu del país van ser capaços de moure molts dels seus companys”, recorda Flavia Liberona, directora de la Fundació Terram.

Cap a un canvi de model

Piñera va deixar el poder el 2014 i seguia insistint en la viabilitat del projecte; per això va aprovar -amb algunes condicions- l’estudi d’impacte ambiental. Va ser l’arribada de l’actual presidenta Michelle Bachelet, que va canviar el rumb d’HidroAysén. “S’ha de reconèixer que la presidenta va comprometre’s a buscar la manera que el projecte no es materialitzés i va instruir el seu ministre per fer-ho amb arguments jurídics”, afirma Liberona.

El nou executiu va anul·lar la decisió del seu predecessor, va rebutjar l’anàlisi d’impacte ambiental i, finalment, tot i els recursos presentats per la companyia, va rebutjar el projecte. HidroAysén s’enterrava. El punt final a la història es va posar recentment, el 17 de novembre de 2017. Tot i que els socis de la companyia van intentar revertir la situació, aquell dia van anunciar la dissolució de l’empresa, així com la renúncia i entrega dels drets d’aigua dels rius Baker i Pascua, que retornaran a mans de l’Estat.

“Ha estat un triomf i un reconeixement de la lluita ciutadana que, contra tot pronòstic, va aturar un projecte que el país no volia”, assegura Patricio Segura. “Hem salvat la Patagònia d’un projecte catastròfic i hem canviat la història del desenvolupament energètic del país”, indica Juan Pablo Orrego, president d’Ecosistemas i coordinador internacional del Consell. “Ara ens donen les gràcies per haver-los evitat un desastre financer, provocat pel desplegament de les energies renovables”, afegeix.

Les protestes contra HidroAysén van iniciar un procés que ha permès qüestionar el model socioeconòmic del país, incrustat en la Constitució de 1980, dissenyada per la dictadura d’Augusto Pinochet. “És un model basat en l’extractivisme salvatge de la megamineria, la pesca industrial d’arrossegament i els monocultius de pi i eucaliptus. Les indústries primàries són les més intensives en ús d’aigua i energia, les més contaminants i les que menys desenvolupament humà generen”, critica Orrego.

Per a Segura, el motiu de la campanya no s’acaba amb HidroAysén, ni tampoc té a veure amb lleis o projectes particulars, sinó amb una cosa més profunda, vinculada a un model de desenvolupament sostenible. “Mentre no canviem la matriu, la principal raó de ser de ‘Patagonia sin Represas’ seguirà existint”, conclou. ●

El govern xilè va voler imposar la faraònica obra amb presència militar i policial, però un 74% de la població la rebutjava

L’executiu de Bachelet va anul·lar la decisió del seu predecessor, tombant l’anàlisi favorable d’impacte

UN TERMÒMETRE DE CONVIVÈNCIA ENTRE GREGUES I REFUGIADES

El pla d'escolarització de refugiades a la ciutat de Ioannina, en una Grècia sumida encara en una greu crisi econòmica, evidencia una cohesió precària

Martí Costa Olivé | @marti2costa
Ioannina

Al nucli de Ioannina, una ciutat situada al nord-oest de Grècia que es troba envoltada de muntanyes i a poca distància d'Albània, hi ha una escola pública de primària amb un cartell a la paret que anuncia les activitats dels propers dies. Unes activitats dirigides als infants grecs i ara també afganesos i sirians.

Aquest és el primer curs en què gairebé totes les criatures refugiades residents a la regió van a l'escola, tot i que algunes fa més de dos anys que van arribar a Grècia. L'escolarització suposa una millora de les seves condicions de vida i un pas cap a la convivència entre les seves famílies i la gent de país. Tot i això, hi ha dificultats, com els entrebancs burocràtics que han retardat el seu accés a l'ensenyament públic i el context vigent de crisi econòmica -que agreuja el rebuig d'una part de la societat grega cap a la cohesió. Un exemple d'aquesta intolerància el veiem a la mateixa escola. Al costat de la porta per on mestres i infants entren cada matí, hi ha una pintada que diu: "Aquesta és l'escola de l'Estat Islàmic".

Giorgos, un botiguer d'una cinquantena d'anys de la fruiteria del carrer de sota, afirma que "la pintada racista és la veu d'una persona covarda que de nit fa això, però de dia no diu res". Però, tot seguit, l'amo de la botiga justifica el descontentament de part de la població fent ús d'alguns dels falsos tòpics amb què s'ha

alimentat el discurs de l'odi envers les persones novvingudes a Europa. "Si nosaltres no tenim diners i a la meua botiga ve un siria o un afganès a comprar amb les ajudes que nosaltres no rebem i treu un iPhone molt car...", afirma Giorgos.

No obstant això, per a Samer Khaleqi, un jove refugiat de l'Afganistan que fa de traductor a l'organització humanitària Terre des Hommes (TdH), a la ciutat de Ioannina el racisme és minoritari i l'alumnat no es topa amb reaccions negatives a l'escola.

Ciutat precària i envellida

Epir, a la perifèria grega, és una de les regions més envellides, amb més atur i menys desenvolupament econòmic de terres hel·lèniques. Fins al 2015, quan es va inaugurar la nova carretera, el viatge de Ioannina -capital d'Epir- fins a la gran ciutat més propera, Tessalònica, durava set hores. Ara s'ha reduït a tres. "Molta gent només treballa dos o tres dies per setmana perquè no hi ha més feina, i tot just cobra 400 euros mensuals", diu Àngelos Kotsias, un noi de 35 anys que treballa a l'empresa de la seva família repartint patates. A la via pública, proliferen molts locals de petits comerços tancats per la crisi que ara estan buits, amb cartells que posen "Es ven". Un paisatge urbà que, al centre, contrasta amb els nous bars i locals d'oci nocturn per a estudiants.

La Universitat de Ioannina, però, és un complex educatiu important a la Grècia interior, amb més de 40.000 persones que hi estudien. L'arribada de molta gent jove al campus ha generat una escletxa generacional a la ciutat, de vora 90.000 habitants, on un terç de la població autòctona superava els 55 anys l'any 2011, segons dades de l'Eurostat.

Segons Kotsias, l'edat es mostra com un factor clau per encarar la convivència amb la gent refugiada. "Hi ha una clara diferència entre l'actitud xenòfoba de molta gent gran i la dels joves que hem viatjat i tenim la ment més oberta", afirma. I lamenta que les reaccions racistes provenguin sovint de persones de procedència migrant: "Molta d'aquesta gent va arribar d'Albània o Bulgària fa unes dècades, però temen que la gent que ara ve de fora els faci perdre més nivell de vida".

Quitxalla refugiada a l'escola

"Abans d'anar a l'escola estava molt avorrida i pensava molt, però ara no tinc temps per pensar", explica Zakia Ahmadi amb alleugeriment. Té tretze anys i és la més gran de tres germans d'una família afganesa. "Entre el timbre del matí i el del migdia vull que el temps passi molt lent, feia cinc anys que no anava a l'escola", diu la refugiada, a qui l'estabilitat de la rutina escolar li ha permès recuperar la normalitat quotidiana. Ahmadi surt

cada matí del bloc d'apartaments on viuen vuit famílies afganeses i se'n va a escola amb dues amigues del seu país, que són veïnes.

A la seva classe són 21 alumnes que procedeixen de l'Afganistan, Síria i la Xina. Amb la mainada grega només hi coincideixen a l'hora del pati i a la classe d'educació física: el seu curs forma part d'una classe d'integració prèvia a la introducció escolar plena. A Grècia, les escoles públiques que acullen molts alumnes procedents de l'estranger fan classes extraordinàries i d'iniciació per reforçar l'aprenentatge de grec i altres llengües. Segons estableix el Ministeri d'Educació, el mínim per crear una nova classe de rebuda és de nou infants. Si no es reuneix aquest nombre, la immersió a l'escola grega és directa, amb la dificultat idiomàtica que això suposa, com ha passat en el cas de Moqadam, el germà petit de Zakia Ahmadi.

Per a Mohammed Ahmadi, pare dels infants, aprendre grec i anglès és un pas necessari per conviure al país. Tant ell com la seva esposa fan classes setmanals en un centre comunitari que ofereix formació lingüística per a persones refugiades adultes. "Si saps una llengua, tens eines per conèixer la gent, i a mi m'agrada saludar els altres pares i mares quan acompanyo els meus fills a l'escola", explica. En general, "hi ha gent amable i gent que no ho és tant, com a tot arreu", diu el refugiat.

"La nit abans del primer dia de classe no vaig dormir per por que passés com l'any passat", comenta Zakia Ahmadi, que en aquella època vivia aïllada amb la resta de la seva família al camp de Filippiada, un recinte per a persones refugiades allunyat de Ioannina, a quatre quilòmetres de distància del municipi més proper. "El segon dia de classes -explica- vam esperar més de dues hores l'autobús que ens hi duia, però no va arribar mai i no vam poder tornar a l'escola".

A hores d'ara, en una regió perifèrica com Epir, encara hi ha quatre camps de refugiades que segueixen oberts, i aquest tipus d'infraestructures probablement han arribat per quedar-se arreu de Grècia, com assenyalen moltes organitzacions humanitàries independents i la mateixa delegació grega d'ACNUR. Tanmateix, la vida en aquests espais encara és més complicada.

Entrebancs burocràtics

Aquest curs, el Ministeri d'Educació grec tampoc no ha sabut gestionar de manera adequada l'accés a l'escola de la canalla refugiada. Segons dades de l'Unicef, 4.700 criatures refugiades van ser escolaritzades el 2017 en centres educatius grecs, una xifra encara petita amb relació a les 20.000 menors d'edat novvingudes que hi havia al país. El Govern grec té l'obligació de cobrir les necessitats bàsiques i garantir el dret a l'educació de la canalla refugiada, però el pla per escolaritzar-la evoluciona lentament.

Les escoles públiques amb molt alumnat procedent de l'estranger fan classes extraordinàries

A hores d'ara, en una regió perifèrica com Epir, encara hi ha quatre camps de refugiades que segueixen oberts

Una pintada racista compara la façana de l'escola amb missatges anti-feixistes / MARTÍ COSTA OLIVÉ

Javid Kazemi, un refugiat d'origen afganès de 28 anys / M.C.O.

Moltes entitats encarregades d'acompanyar les famílies consideren que el pla educatiu funciona a batzegades, hi ha molta manca d'informació i la quantitat de paperassa que s'ha de presentar fa que el procés s'alenteixi encara més. Alexandra Briasouli, una jove grega que s'encarrega d'aquesta tasca a l'associació INTERSOS, demana més transparència i intercanvi d'informació amb les entitats per tal “d'agilitzar el procés en un context tan canviant” i on freqüentment arriben noves famílies. Mentrestant, la inestabilitat vital de la majoria de gent refugiada, encallada a Grècia en contra de la seva voluntat, fa encara més difícil l'accés a l'escola de la mainada. Moltes famílies, després d'un llarg període d'espera per

Grècia gestiona la situació de les refugiades encallades al país davant la deixadesa del conjunt d'Europa

aconseguir l'asil, se'n van de terres hel·lenes quan obtenen el permís d'acollida per provar sort a altres països de la Unió Europea amb més perspectives laborals, tot i que el seu estatus no els permet treballar fora de Grècia ni romandre a un estat membre de la Unió durant més de tres mesos.

Futur incert en construcció

Entre les persones joves que ja són majors d'edat, la situació tampoc és gaire bona. “Necessito diners, però no puc treballar”, diu Javid Kazemi, un refugiat d'origen afganès de 28 anys que ara viu a Ioànnina amb la seva família, però que no arriba a tenir una estabilitat econòmica ni per pagar les medicines que necessita el seu pare, amb problemes de salut mental causats per la guerra. Kazemi, amb esperances que la situació millori, ocupa els seus matins elaborant materials per ensenyar anglès a refugiades adultes del seu país, que són analfabetes. Grècia, a hores d'ara, gestiona la situació de les refugiades encallades al país davant la deixadesa de responsabilitats del conjunt d'Europa, enmig d'un context tocat per la crisi que no fa preveure un futur immediat pròsper. Tanmateix, hi ha persones gregues i refugiades que mantenen l'optimisme. “Excloent la minoria xenòfoba, aquí comprenem la situació en què es troba la gent que arriba, ja que nosaltres també estem patint”, assegura el jove Ànguelos Kotsias. ●

AFRIN, L'OPERACIÓ 'INEVITABLE' D'ERDOGAN

L'ofensiva militar contra la regió kurdosiriana respon, en bona mesura, a la necessitat del president de reforçar el seu lideratge enmig d'una allau de problemes interns

L'anàlisi de Deman Güler | @demanguler
Advocat pro-drets humans

Pragmatisme i populisme han convergit en el discurs del president turc, Tayip Erdogan. A l'inici, quan va ascendir al poder, va expressar la pretensió de dirigir el Partit de la Justícia i el Desenvolupament (AKP, per les sigles en turc) cap a una línia de centredreta a través d'unes eleccions democràtiques. Però ben aviat va començar l'enderrocament dels elements principals que caracteritzen una societat democràtica, com el sistema electoral, el poder judicial independent i la llibertat d'expressió.

L'islam polític proposat per Erdogan propugnava una germanor musulmana que deixava enrere un model de societat basat en la identitat ètnica. Per tant, la seva actitud envers la comunitat kurda havia de ser diferent de la de les elits seculars turques que van fundar la República el 1923, ja que les kurdes de Turquia eren musulmanes. Durant els seus primers anys de govern, Erdogan va fer un conjunt de polítiques que van acabar amb algunes de les violacions de drets humans cròniques que patia la població kurda. Les seves reformes van fer que es guanyés el suport d'un sector de població kurda conservadora, que durant les eleccions el votava feliçment. Erdogan va liderar el país de manera estable en coalició amb els sectors islamistes, els vots de la gent de centredreta fins a les primeres eleccions presidencials de la història del país, el 2014.

Victòria electoral i coalició amb el moviment nacionalista

Els plans d'Erdogan, però, van trancar-se a causa de l'èxit del jove i carismàtic líder kurd Selahattin Demirtas. Aquest advocat i copresident de l'HDP (partit de coalició entre socialistes i kurdes) va demostrar, en les eleccions generals de 2015, que podia superar el llindar mínim del 10% establert per aturar l'oposició kurda. Va ser la primera gran amenaça per als plans d'Erdogan de governar de nou en solitari. L'HDP va aconseguir un sorprenent 13%, que li va permetre entrar al parlament per primera vegada a la història mentre l'AK perdria la majoria.

La intensa censura als mitjans de comunicació fa impossible explicar la veritat sobre Afrin al poble turc

A partir d'aquí, els esdeveniments van ser nefastos per a tothom. La coalició de kurdes i socialistes, que per primera vegada aconseguia un èxit, de seguida es va trobar immersa en un cicle de sang i fetge. El procés de pau va ser interromput pel Govern, i les rebels kurdes del PKK van aturar la treva. Centenars de persones progressistes van ser assassinades amb atacs bombes mentre participaven en manifestacions pacífiques. Erdogan va aprofitar aquest clima catastròfic com a excusa per a convocar unes noves eleccions. Malgrat la inseguretat, l'HDP va tornar a aconseguir entrar de nou al parlament amb un 11% de vots. I la campanya d'Erdogan contra el poble kurd s'ha anat endurint dia a dia en percebre'l com un risc pel seu poder. S'ha aliat amb el partit ultranacionalista turc MHP, i concorreran junts a les eleccions presidencials de 2019. I les dades de la repressió parlen per si soles: des de 2015, més de 100 alcaldies de localitats kurdes, democràticament elegides, han estat deposades del seu càrrec acusades d'estar en contacte amb organitzacions terroristes i substituïdes per càrrecs de confiança del president. Tretze membres del parlament de l'HDP han estat arrestats. A sis diputades se'ls ha retirat l'escó. Una d'elles, Leyla Zana, premi de la Pau Sakharov. I el líder del partit Selahattin Demirtas fa més d'un any que és a la presó.

Assumpte internacional o nacional?

Aquest és el rerefons de l'operació militar turca a Afrin. En només tres anys, el

govern d'Erdogan va passar de mantenir converses de pau amb el PKK i allotjar oficialment el líder kurdosirià Salih Muslim a Ankara a incloure'l en la llista dels terroristes més buscats i perillosos i a declarar l'AKP -les forces de la Força Democràtica de Síria- com una organització terrorista.

Tanmateix, l'ofensiva sobre la petita regió d'Afrin -a l'oest del Kurdistan sirianès- s'ha convertit en un triomf nacionalista que enforteix la posició d'Erdogan en assumptes interns. La intensa censura als mitjans fa impossible explicar la veritat sobre Afrin al poble turc, que té, per exemple, molt poca informació sobre combatents de Síria que realitzen l'operació amb l'exèrcit turc i sobre els seus lligams amb l'antiga filial d'Al-Qaeda en aquest país. A més, el principal partit de l'oposició "socialdemòcrata", el CHP, dona suport a Erdogan quan es tracta del conflicte kurd. Per tant, en la situació actual, l'HDP és l'única força que s'oposa a l'operació de Turquia sobre Afrin. No obstant això, l'embargament mediàtic sobre aquest partit polític i les detencions políticament motivades s'utilitzen com a eines per aturar aquesta veu dissident.

El cop d'estat frustrat de 2016 ha estat de gran utilitat per a Erdogan. Turquia està sent governada sota l'estat d'emergència des de llavors. Erdogan va assenyalar l'organització islamista de Gulen -el seu exaliat- com a responsable del cop. Tanmateix, qui ha patit més la caça de bruixes post-intent de cop han estat l'esquerra i el poble kurd. Entre escàndols de corrupció i lluites de poder internes, Erdogan no es pot permetre una derrota electoral. Per tant, a falta de cap sortida en el marc democràtic, té la intenció de beneficiar-se de la llei marcial. Evidentment, els balanços de poder mundial i la presència de kurdes a l'Orient Mitjà tenen rellevància en l'operació militar turca a Afrin. Però, de la mateixa manera, no es pot obviar com un factor clau la situació de carreró sense sortida en què es troba Erdogan en el marc de la política interna turca. ●

Les tres
membres de
la formació
Pupil·les
/ ÀNGELA
MARTÍNEZ

València és més que ska i dolçaina

Amb Zoo, Frida o Pupil·les com a referents, la incorporació de nous estils ha estat una de les claus de l'èxit del rap en valencià

Àngela Cantador | @angelacntdor

Ja fa temps que la música en valencià ha traspasat fronteres, tant geogràfiques com lingüístiques. Des de l'explosió estilística de grups com Obrint Pas, La Gossa Sorda o Aspencat, cada cop són més els festivals que inclouen en el seu repertori grups i artistes procedents del País Valencià, molts dels quals encapçalen els cartells.

Un dels estils més popularitzats de l'escena musical en valencià és el rap. Durant l'última dècada, els grups afins a aquest estil s'han multiplicat de manera exponencial. Només a la ciutat de València s'ha passat de set o vuit grups a una seixantena en pocs anys. Però la bona rebuda que ha tingut entre el públic jove i la repercussió estatal d'algunes de les seves artistes, ha pogut contribuir a crear la falsa impressió que es tracta d'un gènere musical predominant en aquest circuit.

Si bé és cert que el rap viu un moment fructífer al País Valencià, és tota la música valenciana en el seu conjunt la que es troba en un moment d'efervescència, quant a nivell de creació i producció. Segons Amàlia Garrigós, periodista d'À Punt i presentadora del magazín musical "Territori Sonor", es tracta d'una "escena pluriestilística i plurilingüística" en tant que existeix un circuit musical en valencià molt potent i alhora una escena valenciana en altres llengües -com el castellà o l'anglès- de gran qualitat.

En una terra de grans tradicions musicals, Garrigós pren el naixement d'Obrint Pas com la llavor que inicia l'època daurada que viu la música al País Valencià actualment: "Obrint Pas va fer escola. A partir

d'aleshores hi va haver una obertura a la creativitat molt gran. Té molts fills musicals que han volgut seguir el seu estil de ritmes mestissos i, al seu voltant, han sortit nombrosos grups". La prohibició, censura i marginació de la llengua i la cultura valencianes durant el mandat del Partit Popular de les últimes dècades van propiciar l'aparició d'un engranatge musical que va lluitar per reafirmar la identitat d'un poble a través d'un missatge polititzat i reivindicatiu.

És unànime l'opinió que determina que l'etapa de lluita a través de la música a favor de la llengua i la cultura valencianes ja està quasi superada i que ara les reivindicacions són en clau més global. "Durant els vint anys de govern del PP no hi va haver una invisibilització, sinó un boicot contra l'escena musical en valencià. Ara hem entrat en una senda de certa normalitat i s'està creant una escena musical constant, amb totes les seves mancances. Ara bé, hem d'estar en guàrdia perquè no hi ha res superat; el valencià continua sent una llengua minoritzada", aclareix Garrigós.

En aquest nou context social i polític, la periodista d'À Punt veu els rapers com "els nous trobadors del segle XXI", que, a través d'un estil rebel per naturalesa, han eixamplat el missatge per reflectir noves lluites socials, desigualtats i mancances, i han dotat la seva lluita d'un caràcter universal. Fran Yera, membre d'Atupa, va més enllà i considera que cantar en valencià ja no és una reivindicació, sinó una manera de fer natural. Així mateix, creu que el missatge s'ha d'obrir »

» encara molt més: “Les reivindicacions nacionals van ser l’esquelet de grups com Obrint Pas, La Gossa Sorda o Aspencat. Ho van fer molt bé i van aconseguir moltes coses que fan que avui aquesta lluita no siga tan necessària”. Com a contrapartida, Yera apunta que la música en valencià, pel context sociopolític dels últims anys, ha esdevingut un gueto del qual s’ha de sortir superant certs clixés i polititzant de manera conscient i transformadora tots els espais de la realitat que ens envolta, fent així que es pugui arribar a més públic. Musicalment, considera que també s’ha sobrepassat l’era de la dolçaina i l’ska i que ens trobem en un altre punt. Explica que fins ara, dins el circuit en valencià, la música que reivindicava en primer i únic lloc els valors del poble i la cultura valenciana tenia una escena molt potent, a diferència de la música polititzada conscient que estenia les seves denúncies i lluites a altres problemàtiques. Reconeix que aquesta norma s’està trencant i que ara ja hi ha grups, com Smoking Souls, que s’estan guanyant un lloc a l’escena parlant d’altres qüestions i realitats.

El productor musical Mark Dasousa (Atomic Studio) veu el canvi i la renovació com dues constants inseparables: “Un artista o grup, el primer que ha de tenir és públic i, per tant, s’ha de reciclar constantment. Les generacions evolucionen i un jove que no ha viscut Obrint Pas perquè ja no els pot anar a veure en concert, escoltarà el grup que li quede més pròxim. Si aquest parla de política, seguirà aquesta vessant, i si no, no”.

Un rap amb particularitats

En aquest sentit, Dasousa i Yera afirmen que l’escena de rap en valencià i l’escena de rap estatal no es troben en la mateixa situació, ja que la segona està perdent embat en detriment de nous gèneres urbans. Dasousa explica que aquesta situació no s’ha produït encara al País Valencià perquè el rap ha seguit un camí diferent, i grups com Orxata Sound System, Zoo o Aspencat han afegit l’electrònica al seu rap: “La incorporació de nous estils és una de les claus de l’èxit del rap en valencià. El rap electrònic s’ha posat de moda i, com que ha funcionat, la gent que munta un grup s’hi emmiralla. D’aquí a uns anys, però, tornarà el hip-hop més pur. És cíclic, en tots els estils passa el mateix. Tot va renovant-se”.

Algunes formacions musicals de l’escena formades exclusivament per homes també han fet present el feminisme en les seves lletres

Tot i que Orxata va ser el pioner en la incorporació de l’electrònica, el grup es va retirar el 2014. Van deixar, però, una herència de fusions musicals que altres grups han sabut explotar. És el cas de Zoo, que avui se situa com a grup capdavanter del rap en valencià i és un referent de l’electròrgànica, de l’ús d’instruments en el directe. El seu fundador, que havia format part d’Orxata, Toni Sánchez, *Panxo*, no dubta en la resposta: “Nosaltres hem fet servir algunes ferramentes del rap, però com a Zoo mai hem fet rap pur ni hem pretés fer-lo”.

Un dels exemples més il·lustratius d’aquesta voluntat de renovació és Frida. Es tracta d’una formació de rap que ha incorporat banda. Josep, *J. Winston*, membre actual del grup, considera que fins al moment el procés que s’havia seguit era el d’incorporar el rap en grups de mestissatge com un element accessori o decoratiu, i que aquesta acció havia afavorit la normalització de l’estil. Amb Frida, el procés ha estat a la inversa: “Nosaltres som un grup de rap que es

deixa influenciar per altres estils. El rap és un gènere musical molt ric, que es pot barrejar fàcilment amb altres”.

És precisament la riquesa del format la que ha permès que aquest estil pugui esdevenir un transmissor del moviment feminista. Tot i que la dona ja s’havia vist als escenaris cantant en valencià amb grups com el Carraixet o El Diluvi, ha estat de la mà del rap que han sorgit grups declaradament feministes. És el cas de Pupil·les, que va néixer arran que les seves cantants observessin que hi havia poques dones que s’expressessin amb el micròfon: “Feminisme i rap és una bona aliança perquè el rap és un estil molt personal, el missatge del qual arriba de manera molt més contundent, doncs és una declaració de principis. Rapejar és quasi com fer un discurs, és més directe”, explica Mireia Matoses, cantant de Pupil·les. El seu cas no és únic, una altra gran referent de rap feminista en valencià és Tesa. Mitjançant la fusió d’estils i un missatge clar, s’han fet un lloc a l’escena. Temes com “Dones” i “Les silenciades” denuncien l’assetjament laboral i la violència domèstica. Altres com “L’escenari és nostre”, un hit que han tret conjuntament amb la rapera Krazy, animen les dones a prendre partit i podem sentir-hi frases com: “Ens volen callades i hem fet un tema, dona empodera’t [sic], el micro crema”.

Algunes formacions musicals de l’escena formades exclusivament per homes també han fet present el feminisme en les seves lletres. Matoses valora positivament aquest gest, però el considera insuficient: “Tot i que hi ha una molt bona intenció darrere, pense que els homes no poden encapçalar la lluita feminista. Les cançons que es-

Integrants de
la banda Zoo
/ BERNAT
ALMIRALL

colte pretenen abanderar-la i moltes vegades diuen el model de dona feminista que volen, que al cap i a la fi és dir com els agraden les dones. Això no interessa; m'agradaria escoltar una cançó on es deconstruïra la masculinitat".

La necessitat de fer indústria

En els últims anys hi ha hagut un gran auge de gèneres musicals urbans com el reggaeton o el trap, especialment entre les generacions més joves. El secret de l'èxit d'aquests estils es troba en una base rítmica i harmònica fàcil de recordar i un llenguatge senzill que no requereix cap coneixement sociopolític o acadèmic, ja que la finalitat última és vendre. En conseqüència, el missatge és un reflex i una reproducció dels valors d'una societat classista, racista i heteropatriarcal.

Aquests nous estils estan acaparant el mercat i compten amb milions de descàrregues i de visites a plataformes digitals com YouTube. Davant aquest escenari, Fran Yera recalca la necessitat d'estar a l'ordre del mercat en un era on predomina l'estètica per sobre l'ètica: "No podem deixar de costat la moda, el que és comercial. Hi ha espais que, si no ocupem nosaltres, els ocuparà l'enemic. Hem d'agafar els gèneres que estan triomfant, ens n'hem d'apropriar i fer un canvi de discurs. És el que està fent la música feminista, que s'està apoderant d'estils com el reggaeton".

Adaptar les noves sonoritats de la indústria és, doncs, el desafiament que ha d'encarar el rap i, en general, tota l'escena musical en valencià.

"És un repte molt interessant, perquè és difícil adequar estils que estan tan lligats a un cert nihilisme. És diametralment oposat a la reivindicació", aclareix Yera. Accepta que un dels principals problemes per assolir aquest objectiu és que hi ha un buit estilístic quant a la demanda de la gent jove: "Cada cop es pensa més en clau d'empresa que no pas artística. Ara mateix no estem aconseguint moure masses com feia Obrint Pas perquè no estem produint allò que les noves generacions escolten i legitimen. No estan tan compromeses com les anteriors".

Per tal que la música en valencià pugui obrir-se al mercat, però, necessita dues coses: professionalització i indústria. "Hem crescut i millorat molt, però la música no té suport institucional. Els grups haurien de viure del que produeixen i això no passa", explica Mark Dasousa. Així mateix, el productor considera que fins ara no hi ha hagut una infraestructura musical, sinó supervivents. Si bé reconeix que amb l'arribada del nou govern s'han posat en marxa iniciatives com

"No aconseguim moure masses com feia Obrint Pas perquè no produïm allò que les noves generacions escolten i legitimen", diu Fran Yera, membre d'Atupa

el concurs Sona la Dipu o ajudes per gravar àlbums, assegura que no existeix un teixit industrial consolidat: "Al País Valencià hi ha hagut una unió del públic que, durant els últims deu anys, s'ha mostrat fidel a la música en valencià en si, no a un grup determinat. Abans, que un grup cantara en valencià ja era motiu suficient per anar a veure'l en concert. Avui, grups com Obrint Pas, La Gossa Sorda, Orxata, Zoo o Aspenat han fet que el nivell haja pujat i la gent ja no es conforma que canten en la nostra llengua. Ara es demana qualitat i es comença a notar la necessitat d'una estructura".

Xavier Angulo, de la cooperativa manresana d'agitació musical Propaganda Pel Fet!, assegura que el problema és que al País Valencià no hi ha una indústria cultural de cap tipus, tampoc en valencià: "La guerra del govern del PP no era només contra la música i la cultura populars valencianes, sinó contra la cultura i la indústria en general. El clientelisme i la corrupció generalitzada, en molts àmbits socials i econòmics, en són la prova fefaent. La cultura és, a més, un terreny adobat i concret per dotar i reforçar de significat ideològic la seva nefasta praxi política, que ha estat generalitzada". Angulo recorda que aquest boicot no ha estat impediment perquè el poble valencià s'autoorganitzés i tirés endavant circuits, programacions i discursos culturals propis i alternatius: "La tenacitat i dignitat de la 'conselleria de cultura popular' valenciana durant els anys de govern del PP és, a més d'un exemple poc valorat des del nostre punt de vista, la clau de volta per entendre que el que passa darrerament en l'àmbit musical al País Valencià no és excepcional. El nou govern hauria de tenir molt en compte això i mostrar-se respectuós i incliusiu amb aquesta trajectòria precedent, si té la voluntat d'intentar desenvolupar una indústria musical, cosa difícil ja de per si".

J. Winston es mostra crític pel que fa a l'estat dels moviments associatius i de carrer, els quals considera que avui dia estan força aturats: "Molta gent que estava treballant en aquests col·lectius ha passat a treballar a les institucions i això s'ha notat". El membre de Frida considera necessari preservar aquests moviments perquè la cultura no depengui només d'unes institucions caduques: "Ens hem d'organitzar entre totes des de baix i treballar perquè aquests moviments siguin el motor de la nostra indústria cultural". ●

La gorra girada

El poema de Guim Valls

Producció de mort en sèrie
ens ha portat fins al capítol
que ara mateix estem veient
amb les antenes del clatell.
Hem desviat el curs dels rius
perquè volíem que passessin
pel mig del menjador de casa.
Ara mirem el mar amb ulls
estúpids mentre ens preguntem
què fa tan ple dels nostres mobles.
Voldríem dur el mar en cistells
molt ben trenats fins a la font
per poder escanyar-la amb el pes
de la sal. Així no caldria
que ningú tornés a passar
pel tràngol de ser descobert
ensumant rastres com un gos.
Anem per la via de fer-ho
tot més fàcil: una catifa
cobreix l'ossada musical
de l'animal que pot ferir-nos,
l'espelma, regalim de l'esma,
substitueix el pensament
i pren la forma de petjades
que demà desfiguraran
els teus sabatots de pallasso.
No pots colar-te a la gran festa
dels terrats des del teu patir
interior si constantment
ets vigilat per les finestres.
L'aire que prens dibuixa estries
dins els pulmons, que almenys treballen
segons patrons que pots predir amb
certa fortuna dels ulls closos.
Prepareu-vos per si dels ulls,
molt cansats d'unglejear negror,
en surt l'ocell empastifat
del petroli del perdó. No
hi ha maneres de ser que valguin
un sol parrac de no ser jo
i voler-ne més. I que cavalquin
els senyors les seves quimeres,

/ JOAN MANEL PÉREZ

i que beguin l'oblit en grosses
garrafes de cinc i vuit litres.
Que beguin l'oli, doncs, ben negre,
fins al pinyol que els ennuegui
i els faci escopir les entranyes
del color, arc de sant Martí,
any de la picor que has tornat
ara. No tinc res més a dir
que una cançó que jo no sé i
que va trobar-nos tartamuts,
amb una espiga ben clavada
entre les dents, o bé fumant
al celobert, on fan l'amor
les veus amb les veus, les remors
del viure ras i brut, tal com
s'entenen les coses quan som
un cervell clar, magrana oberta,
no tenir nom i ser-hi a temps
d'esquivar l'aigua baptismal.
I en lloc d'això llepar la llengua
de les coses que, a poc a poc
prò amb pas ferm, ens van arribant
sense demanar-nos permís
i ens van llepant la cara bruta
dels somnis, i el soroll fa bola
rodoladissa que s'allunya
deixant-nos sols, deixant-nos bé,
fins a l'any que ve que ara m'esclata.
Enmig del rostre em torno vell
en un segon de pur descompte...
Producció de mort en sèrie
ens ha deixat molt dilatat
l'orifici ponedor d'ous
pintats d'or i fortificats
de buidor per dintre.
Cauen els ous i les monedes
damunt un tou flairós de palla
amb excrements, el llit d'amor.
Passarem la gorra girada
de la voluntat assassina
i donarem vitralls als cecs
perquè es reparteixin la llum. ●

ressenyες

1-0: intrahistòria d'una victòria popular

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Han passat tres mesos i mig del referèndum de l'1 d'octubre, i més enllà dels resultats i les imatges de la ferotge actuació policial, poc sabem dels seus detalls.

Ara, amb *Operació Urnes*, les periodistes Laia Vicens i Xavi Tedó ens deslloriguen els secrets que expliquen l'èxit d'un esdeveniment que va gestar-se mig any abans de la cita, quan en Lluís -de qui s'ignora la seva identitat real- va encarregar a una empresa xinesa la confecció de les urnes. Cent mil euros de la seva butxaca van servir per comprar al país asiàtic uns recipients de la mida adient per durlos apilonats cap al port de Marsella en tres grans contenidors.

En arribar a Marsella, en Lluís va explicar als duaners francesos que aquelles caixes pintades amb l'escut de la Generalitat eren per homenatjar una colla castellera del Rosselló, on al cap d'uns dies van quedar dipositades a la comarca del Riberal abans que les 6.500 unitats es repartissin en vuit grans magatzems i, d'allà, a 40 centres de distribució escampats per tot Catalunya.

El periple va continuar el mes d'agost, poc abans que els efectius policials s'allotgessin en diversos creuers als ports de Barcelona i Tarragona. Milers de persones -apun- tades a través de l'aplica-

ció de missatgeria instantània Signal- van començar a teixir una xarxa per custodiar les urnes, per a la qual van complir amb totes les mesures de seguretat necessàries: paraules clau, reunions presencials i una discreció exquisida en els moviments. La majoria d'urnes van romandre en domicilis, trasters o garatges particulars, d'on van sortir sigil·losament la matinada de l'1 d'octubre cap als 2.315 col·legis habilitats per a l'històric sufragi.

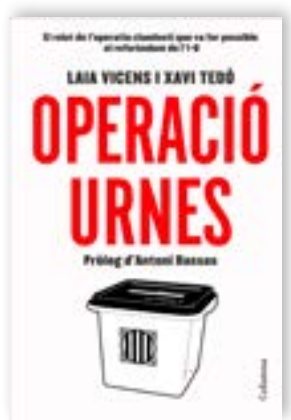
L'1 d'octubre quedarà en la memòria col·lectiva per l'èpica viscuda en forma d'instantànies, urnes plenes de paperetes i l'astúcia del misteriós Lluís a la penombra. Però sobretot per un fet de gran transcendència política: la capacitat d'un poble autoorganitzat que ha pres la ferma decisió de construir la República catalana. ●

LLIBRE

Operació Urnes

Laia Vicens i Xavi Tedó
Editorial: Columna,
2017
Pàgines: 189

La història poc honorable

Sergio Delgado Asensio | @SergioDA92

El documental *Gurumbé. Canciones de tu memoria negra* aconsegueix aprofundir en la realitat de l'esclavitud a Europa i a Amèrica d'una manera precisa i antipopular, i destaca Portugal i les ciutats de Cadi i Sevilla com les portes d'arribada de població africana negra per a l'esclavatge. A poc a poc va teixint una teranyina sobre les conseqüències socials i culturals que va suposar l'esclavatge i la barreja de diferents soci- etats i folklores populars.

La música hi apareix de manera molt adient com a recurs narratiu i vehicle per a il·lustrar el conglomerat que es va generar a partir de la barreja entre les cantúries i els ritmes africans i d'Andalusia. Joglars contemporanis surten en pantalla per explicar i mostrar la creativitat i la innovació que va exportar la comunitat africana a terres del sud d'Europa.

DOCUMENTAL

Gurumbé.

Canciones de tu memoria negra

Direcció i guió:

Miguel Ángel Rosales

Fotografia: Eduardo

Montero

Intermedia

Producciones, 2016

(72 minuts)

La producció focalitza part de la seva energia a explicar l'estigma racial i les causes i conseqüències socials i econòmiques que va tenir l'esclavitud de l'època. Per exemple, la figura de la comunitat africana a les ciutats i de les dones negres -en concret- que acabaven vivint amb els terratinents -els famosos *señoritos* que tan bé mostra Mario Camus a *Los santos inocentes*. En el marc econòmic, per

exemple, l'esclavitud va ser un impuls per a la burgesia espanyola i catalana -els famosos avantpassats d'Artur Mas-, a més de ser un flux de finançament per al desenvolupament industrial de ciutats com Madrid o Barcelona, i de bancs com el BBVA o el Banco Santander.

Sens dubte és part de la nostra història. Probablement no és una història honorable, però és la història. ●

Actitud desfermada

Xavier Puig i Sedano | @xavierps7

MÚSICA

Corazón y actitud

Milenrama

Sarna Social i Rilrec

Punkrock Indie Label,

2018

Sarrià de Ter no és només el poble del nou president del Parlament català, Roger Torrent. L'hivern ha donat una notícia de rellevància a la població. Sota l'escalf de l'associació cultural i ateneu Apaga la Tele (ATV) -tot un pulmó per a la música *underground* de la zona-, els Milenrama han llançat el seu darrer treball d'estudi, *Corazón y actitud*. Gravat a Sónica Studios i amb llicència Creative Commons, el disc consolida la formació com un dels referents dels ritmes espitosos a les comarques gironines. Hardcore de tall clàssic, sense grans

sorpreses, però amb un frenetisme a què ens tenen poc acostumades els grups de casa nostra. "Y aunque la vida nos dé de ostias no nos verás claudicar", xiscla amb veu estripada el vocalista a "Nuestra razón de ser", tot un al·legat a la lluita política que emana a cada racó del disc. Des de la vessant més emocional de "Lucha interna" a la irrefrenablement visceral "Fuck off". Cal destacar també la presència de la cançó "Poble rebel", banda sonora del documental homònim que recorre la dissidència catalana des de la Transició, a la darre- ra pista del treball. ●

/ GUYE SANCHO

Josefina Mompeó, afectada per la talidomida

A mitjan segle passat, milers de dones van prendre medicaments que contienien talidomida per mirar d'alleugerir les nàusees durant els primers mesos d'embaràs. Anys després, els doctors Widukind Lenz i Claus Knapp van demostrar que la ingesta d'aquest compost fabricat per la farmacèutica Grünenthal havia provocat el naixement de nadons amb malformacions de tot tipus. És el cas de Josefina Mompeó (Barcelona, 1959), que va néixer sense cames, amb un braç més curt que l'altre, sense un dit a la mà dreta i vèrtebres rotades. En impedir el reg sanguini, la talidomida havia donat l'ordre al sistema nerviós perquè les extremitats quedessin aturades. Es calcula que 20.000 nens i nenes van ser víctimes de la talidomida arreu d'Europa, on –després de ser retirada del mercat– avui només es recepta per a malalties molt concretes. Mompeó, a qui el 2013 van atorgar la incapacitat permanent pels dolors que patia a les articulacions i l'esquena, espera que l'Estat espanyol atengui les 3.000 víctimes d'aquesta substància i obliui Grünenthal a assumir la seva responsabilitat. Una lluita revestida de coratge i dignitat.

“L'Opus Dei va ocultar els perills de la talidomida”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Quan vas saber que eres una afectada per la talidomida?

De petita recordo l'àvia comentant a la mare que potser l'havia provocat unes pastilles que ella havia pres durant l'embaràs. Alguns diaris n'havien parlat. Però no vaig saber-ho fins a segon de Biologia, quan la professora de Citologia va explicar-ho a classe. Allà vaig lligar caps.

Els productes que incloïen aquesta substància es van comercialitzar a Europa entre els anys 1957 i 1961. Fins llavors s'ignoraven els seus perjudicis?

Sembla que Grünenthal, la fabricant farmacèutica, els havia provat als camps de concentració nazis, de manera que sabia les seves contraindicacions. Després, a partir dels anys 50, va subministrar-la com a sedant i per evitar nàusees i maldecaps a les dones en estat de gestació, fins que el 1961 les autoritats van ordenar-li que el retirés després d'analitzar els efectes que tenia en els nadons.

Tot i això, a l'Estat espanyol es va mantenir a les farmàcies...

La relació dels alemanys amb el règim de Franco ho va permetre, ja que Grünenthal va importar milers de dosis que no havia pogut vendre. Ho van saber a través d'un investigador que, a més d'accedir a l'escrit on es recull la voluntat deliberada de continuar venent-lo a Espanya, ha localitzat vademècums dels anys 70. Fins i tot hi ha casos de 1984.

La manca d'un ministeri de sanitat i una agència del medicament durant el franquisme va facilitar-ne la distribució?

No es feien controls ni se'n volien fer, perquè a molts farmacèutics se'ls va permetre receptar talidomida sota altres noms. L'Estat va fer els ulls grossos i l'Opus Dei, que controlava els catedràtics de farmàcia i medicina, va ocultar-ne el perill a consciència. Jo mateixa vaig entrar a l'Hospital Asil de Sant Rafael amb un expedient que, com molts altres, va ser destruït. Només n'han quedat les radiografies de l'esquena –de les extremitats inferiors, ni una sola– i una fitxa on consta que la meva mare havia pres unes pastilles.

Heu rebut algun suport per part de les institucions?

Cap ni un. Així com a la resta de països s'han creat centres especials que ajuden els infants afectats, a l'Estat espanyol cada família ha hagut de costejar-se les pròtesis i les cadires de rodes. Sense comptar amb l'estigma social que han patit els pares, de qui els capellans ens deien que nosaltres havíem pagat els seus pecats.

A banda de malformacions, quins altres efectes va tenir la talidomida?

Està relacionada amb casos d'autisme, ceguesa o problemes interns. Jo tinc diverses vèrtebres rotades, i s'ha trobat gent sense un ronyó o altres a qui els falta l'anus. Això va fer que molts no sobrevisquessin les primeres setmanes de vida.

L'Associació de Víctimes de la Talidomida a Espanya (AVITE), de la qual ets vocal, quin paper hi juga?

L'AVITE va néixer el 2004 després d'observar l'atenció psicològica i la reparació que rebien les víctimes d'altres països. Uns drets que, en el nostre cas, tant el Tribunal Suprem com el Tribunal Europeu de Drets Humans han rebutjat arguint que la responsabilitat de Grünenthal ha prescrit. Només podem recórrer al ministeri de Sanitat i esperar que dictaminin si la nostra malformació és causada per un factor hereditari o bé exogen, com és la talidomida, cosa que és difícil d'esbrinar.

És l'única sortida que us queda?

Sí, perquè Grünenthal està pressionant per sortir-ne indemne. Ho havia intentat quan va oferir-nos diners a canvi del nostre silenci, i ara pressiona els partits amb el mateix objectiu.

Continua fent negoci amb la talidomida?

La produeix per a medicaments que pal·lien alguns tipus de càncer i la lepra. Es tracta de fàrmacs per als quals es necessita recepta, però sabem d'infants nascuts amb greus malformacions a diverses comunitats del Brasil i Etiòpia. Això vol dir que als països empobrits el compost circula amb tota impunitat, cosa que ens obliga a lluitar pel seu control i que totes les víctimes siguem reparades. ●

Van oferir-nos diners a canvi del nostre silenci, i ara pressionen els partits amb el mateix objectiu